

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Alžběta Křížová

ZDAŇOVÁNÍ PŘÍJMŮ ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Marie Karfíková, CSc.

Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne.....

Podpis.....

OBSAH

ÚVOD	6
1 VYMEZENÍ POJMU DAŇ	8
2 DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	10
2.1 Konstrukční prvky daně z příjmů fyzických osob	10
2.1.1 Subjekt daně	10
2.1.2 Předmět daně	11
2.1.3 Základ daně	11
2.1.4 Sazba daně	11
3 DAŇ Z PŘÍJMŮ ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI	13
3.1 Subjekt daně z příjmů ze závislé činnosti	14
3.2 Předmět daně z příjmů ze závislé činnosti	14
3.2.1 Nepeněžitě příjmy	15
3.2.2 Co není předmětem daně	17
3.2.3 Osvobození od daně	18
3.3 Základ daně	19
3.4 Sazba daně	19
4 SUPERHRUBÁ MZDA	20
4.1 Pojem superhrubá mzda	20
4.2 Důvody pro její zavedení	21
4.3 Výpočet daně	22
4.4 Reálná míra zdanění	23
4.5 Je model superhrubé mzdy ve světě ojedinělý?	26
4.6 Má veřejné pojistné charakter podobný dani, nebo příjmu?	28
4.6.1 Všeobecné zdravotní pojištění	29
4.6.2 Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti .	31
4.7 Zrušení superhrubé mzdy	32

4.7.1	Pokus o zrušení z roku 2011	33
4.8	Vlastní návrh konstrukce daně z příjmů	34
5	MECHANISMY SNÍŽENÍ VÝSLEDNÉ DANĚ	39
5.1	Plnění, která nejsou předmětem daně	40
5.2	Příjmy osvobozené od daně	41
5.3	Nezdanitelná část základu daně	41
5.4	Slevy na dani	43
5.5	Daňové zvýhodnění	45
6	ZPŮSOBY ODVEDENÍ DANĚ	47
6.1	Srážková daň.....	47
6.2	Záloha na daň.....	48
6.3	Roční zúčtování	49
6.4	Daňové přiznání.....	50
7	POKYNY ŘADY D	52
8	SLOŽITOST SYSTÉMU DANĚNÍ PRÁCE	56
8.1	Složitost danění příjmů ze závislé činnosti.....	58
8.2	Faktory mající vliv na složitost systému	58
8.2.1	Daňový základ.....	59
8.2.2	Mechanismy snížení výsledné daně	60
8.2.3	Velké množství pojišťoven	60
8.2.4	Solidární zvýšení daně	60
8.3	Návrhy na změnu	60
8.3.1	Daňový základ.....	61
8.3.2	Ponechat rovnou sazbu	61
8.3.3	Pojistné	63
8.3.4	Mechanismy snížení výsledné daně	67
ZÁVĚR	70

ZDROJE	72
Příloha č. 1	76
Příloha č. 2	78
Příloha č. 3	79
Resumé	83

ÚVOD

„Na světě nejtěžší věc k pochopení je daň z příjmu.“

Albert Einstein

Se slovy Alberta Einsteina by bezesporu nemálo lidí souhlasilo i dnes. Je to ovšem veliká škoda, vzhledem k tomu, že danění příjmů se dotýká většiny z nás. Proč něčemu tak důležitému, jako je výpočet našeho příjmu tolik lidí stále nerozumí? Je danění opravdu tak složité? Nebo se lidé daní jen zbytečně obávají a než aby se tomu snažili porozumět, raději si je nechají spočítat někým jiným?

V této práci jsem se rozhodla věnovat zdanění příjmů fyzických osob. Příjmy fyzických osob jsou několika druhů a každý má svá specifika. Já se zaměřím na příjmy ze závislé činnosti, a to zejména z toho důvodu, že daňový výnos z tohoto druhu příjmu tvoří 88 % celkových výnosů daně z příjmů fyzických osob. Danění příjmů, jejichž předmětem je závislá činnost, má tedy dopad na velký počet nás poplatníků a je dobré jejímu fungování rozumět.

Stěžejním zákonem pro tuto práci je samozřejmě zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o daních z příjmů“). Část první tohoto zákona nese název *Daň z příjmů fyzických osob* a dále pak v § 3 vymezuje předmět této daně, kde jedním z nich, jak jsem již výše uvedla, je příjem ze závislé činnosti. Vzhledem k tomu, že se z velké části budu věnovat právě zdanění příjmů, které plynou ze závislé činnosti, užívám v práci pro lepší orientaci spojení „**daň z příjmů ze závislé činnosti**“. Jsem si vědoma toho, že žádná daň nenese název tohoto znění. Pouze tímto spojením upřesňuji druh příjmů, který je předmětem daně z příjmů fyzických osob a kterému se tato práce věnuje.

Cílem práce je zařadit daň z příjmů ze závislé činnosti do daňové soustavy a poté popsat mechanismus jejího fungování. Následně si práce klade za cíl mechanismus daně zhodnotit a zamyslet se nad možnostmi, jak by mohl fungovat lépe. Pro to je v práci využita zejména metoda analytická, kdy se snažím popisovaný celek rozebrat na jednotlivé části, a ty popsat tak, aby byl celek lépe pochopen. Dále využívám metodu dedukce.

Co se zdrojů týče, pro popis daňového systému a konstrukce daně využívám zejména českou odbornou literaturu zabývající se teorií daní. Pro popis vývoje některých institutů, kde hrála značnou roli politická diskuse, jsem byla nucena využít zdroje internetové, mapující politický

vývoj. Vzhledem k tomu, že se práce věnuje české právní úpravě danění příjmů ze závislé činnosti, není využití zahraničních zdrojů příliš rozsáhlé. Charakter práce je nevyžaduje. Výjimku tvoří pouze části práce, které se věnují zahraničnímu srovnání. Čerpala jsem tedy ze zahraničních zdrojů některé statistiky a dále jsem v práci uvedla koncept negativní daně, který rozvinul americký ekonom Milton Friedman ve své knize Kapitalismus a svoboda.

S ohledem na výše uvedené cíle je práce rozdělena do sedmi kapitol. Nejprve bylo nezbytné věnovat se vymezení pojmů, které jsou v práci užívány. Dále se práce věnuje charakteristice daně z příjmů fyzických osob a až následně je možné věnovat se danění příjmů ze závislé činnosti. Veliký prostor je věnován konceptu „superhrubé“ mzdy, s ohledem na aktuální politické dění.

Práce detailně popisuje způsob výpočtu daně a zohledňuje všechny faktory mající na výpočet vliv, jako jsou slevy na dani, nezdanitelné části základu daně, daňová zvýhodnění nebo solidární zvýšení. Dále jsou v práci popsány způsoby odvádění daně, tedy odvedení srážkou, nebo zálohou na daň.

Věnuji se zde také metodickým pokynům, konkrétně pokynům Generálního finančního ředitelství řady D.

Poslední kapitola práce je věnována zhodnocení celého systému fungování daně z příjmů ze závislé činnosti s ohledem na její popis v předchozí části práce. Své místo zde má pak úvaha nad tím, zda by jednotlivé prvky nebylo možné upravit za účelem zjednodušení.

Právě zjednodušení by pak mohlo vést k tomu, že by pojem daň ztratil svou moc působit tak démonicky a slova Alberta Einsteina by, se vši úctou k němu, mohla konečně ztratit svou sílu.

1 VYMEZENÍ POJMU DAŇ

Považuji za nezbytné věnovat v první kapitole této práce pár slov obecně pojmu „daň“. Jedná se sice o pojem zákonem hojně užívaný, ale nikoliv o pojem zákonem vymezený. Musíme se tedy při snaze pojem „daň“ nějak vymežit, spolehnout na ekonomické a právní teorie.

Ty pojmu daň definovaly několik charakteristických znaků:¹

- 1) Daňové příjmy jsou **příjmy veřejných rozpočtů**. Jde tedy o příjmy na úhradu celospolečenských potřeb.²
- 2) Jedná se o **peněžité plnění**.³ Toto tvrzení je podpořeno například ustanovením § 163 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „daňový řád“), který říká, že daň se platí v české měně.
- 3) Daně jsou **zákonné**. Lze je tedy ukládat pouze na základě zákona, což je v českém právním řádu zakotveno i na ústavní úrovni v čl. 11 odst. 5 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina základních práv a svobod“).
- 4) Daň je platbou **nenávratnou**. Jedná se o platbu, která byla jednou uhrazena a nelze ji žádat zpět.
- 5) Daně jsou **nedobrovolné**. Povinnost platit daně je uložena zákonem a není možné ji dohodnout pouze smluvní autonomií stran.
- 6) Daně jsou **neekvivalentní**. Neodpovídá jim konkrétně vymezené adekvátní protiplnění ze strany příjemce daně.
- 7) Daně jsou **nesankční**. Nemají charakter platby za nesplnění právní povinnosti.
- 8) Platba daně je platbou **neúčelovou**. To znamená, že ke konkrétnímu daňovému výnosu není předem daný výdaj státního rozpočtu, který by byl tímto výnosem financován.

¹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, ISBN 80-86395-84-7, str. 16.

² BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7, str. 154.

³ BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5, str. 38.

Daňová soustava České republiky představuje poměrně složitý souhrn různých daní, které lze třídit podle mnoha různých hledisek. Například můžeme dělit daně podle předmětu daně, sazby daně, frekvence výběru, plátce daně. Dělení pak může vypadat například následovně: na daně přímé a nepřímé, daně majetkového typu nebo důchodového typu, daně případové a daně pravidelně se opakující a mnoho dalších.

Dále je nutné si uvědomit, že nezbytnou součástí každé daně je její konstrukce, která je složena z několika prvků. Patří mezi ně **subjekt** daně, což je osoba, která je povinna daň platit. Takovou osobu označujeme za poplatníka daně. Ne vždy je ale osoba poplatníka zároveň tím, kdo daň správci daně fakticky odvede. Takovou osobou, která na svou vlastní majetkovou odpovědnost daň vybranou od poplatníka odvede, je plátce daně. Dalším konstrukčním prvkem je **objekt** daně neboli předmět. Jedná se o „*hospodářskou skutečnost, na jejímž základě je možné uložit poplatníkovi daňovou povinnost.*“⁴

Dále mezi nezbytné náležitosti daně patří **daňový základ**, který lze vymezit jako v penězích stanovený daňový objekt. V neposlední řadě je pak nezbytné zmínit poslední konstrukční prvek, a tím je **sazba** daně. Jde o měřítko, díky kterému z daňového základu přesně spočítáme výši daně.

Někteří autoři k základním prvkům řadí i způsob placení daně, který v sobě zahrnuje **splatnost daně**.⁵ Na druhou stranu jiní autoři, jako například pan docent Radim Boháč ve své disertační práci uvádí, že konstrukční prvky určují daň samotnou. Je tedy nutné odlišovat konstrukční prvky daně z hmotněprávního hlediska od procesních institutů pro jejich správu. Za takových okolností se pak lze na splatnost dívat jako na institut nezbytný pro výběr daně, pro její správu, nikoliv však jako institut nezbytný pro hmotněprávní určení daně.⁶

Jak jsem již nastínila v úvodu, tato práce se věnuje zejména zdanění příjmů ze závislé činnosti. Z hlediska systematiky jsou tyto příjmy pouze jedním druhem předmětu daně z příjmů fyzických osob. Při charakteristice mechanismu danění tohoto druhu příjmů je pak nutné vycházet z obecné charakteristiky daně z příjmů fyzických osob, kdy veškeré její charakteristické znaky dopadají i na zdanění příjmů ze závislé činnosti. Až následně je možné věnovat se specifikům zdanění příjmů ze závislé činnosti.

⁴ BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7, str. 160.

⁵ KUBÁTOVÁ, K. a kol. *Moderní průvodce daňovým systémem*. Praha: Grada, 1994, str. 32 an.

⁶ BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5, str. 74.

2 DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Daň z příjmů je upravena zákonem o daních z příjmů, který je členěn na šest částí. Klíčové je ale rozdělení prvních dvou částí zákona na daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Část třetí, čtvrtá, pátá a šestá se pak týká obou typů daně.

Daň z příjmů lze charakterizovat jako daň přímou, osobní, důchodovou a pravidelnou.

Daň z příjmů fyzických osob tvořila v roce 2015 8,3 % z celkových příjmů do státního rozpočtu, což je třetí největší daňový příjem, hned po dani z přidané hodnoty, která tvořila 19 % a spotřebních daní, které tvořily 11,5 % veškerých příjmů. (za předpokladu, že příjmy z pojistného nezahrnujeme do příjmů daňových.) Pouze pro srovnání daň z příjmů právnických osob tvořila 8,06 %.⁷

2.1 Konstrukční prvky daně z příjmů fyzických osob

2.1.1 Subjekt daně

Poplatník daně, tedy fyzická osoba, která je povinna daň platit, je vymezen v ustanovení § 2 zákona o daních z příjmů. Toto ustanovení říká, že poplatníky jsou fyzické osoby, a to jak daňoví rezidenti ČR, tak daňoví nerezidenti.

Daňovými rezidenty jsou ti, kteří mají na území ČR trvalé bydliště, nebo se zde obvykle zdržují, tedy jsou zde minimálně 183 dní v roce. Daňovými nerezidenty jsou pak ti, kteří nesplňují výše uvedená kritéria. Základní rozdíl mezi daňovými rezidenty a nerezidenty spočívá v tom, že daňoví rezidenti mají daňovou povinnost jak na příjmy plynoucí z ČR, tak na příjmy plynoucí ze zahraničí. Zatímco daňoví nerezidenti mají daňovou povinnost pouze k příjmům plynoucím ze zdrojů na území ČR.

Aby u daňových rezidentů nedocházelo k dvojímu zdanění jejich příjmů plynoucích ze zahraničí, uzavírají státy mezi sebou dohody, jejichž cílem je zamezení dvojímu zdanění.

⁷ *Přehled státního rozpočtu* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>.

Pro úplnost je ještě nezbytné dodat, že pokud se na území ČR fyzická osoba zdržuje déle než 183 dní v roce, ale za účelem studia nebo léčení, jedná se o daňového nerezidenta.

Dále je důležité uvést pojem plátce. V některých případech neodvádí daň sám poplatník, tedy osoba, jejíž příjmy jsou podrobeny dani, ale plátce. Plátcovou povinností je pak daň, vybranou nebo sraženou od poplatníků, pod vlastní majetkovou odpovědností odvést správci daně.

2.1.2 Předmět daně

Předmětu daně z příjmů fyzických osob se věnuje § 3 zákona o daních z příjmů, který nám vymezuje 5 základních druhů příjmů. Jedná se o příjmy ze závislé činnosti, kterým se budu věnovat v následujících kapitolách, příjmy ze samostatné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy.

2.1.3 Základ daně

Dalším konstrukčním prvkem je základ daně. Tomu se věnuje § 5, který říká, že *„Základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých příjmů podle § 6 až 10 není stanoveno jinak.“*

Dále je nezbytné zmínit dílčí základ daně, který se vyskytuje v situacích, kdy má poplatník v jednom zdaňovacím období dva nebo více souběžných příjmů. Pak je základ daně tvořen dílčími základy daně, které se u jednotlivých příjmů zjistí podle výše uvedeného. Zdaňovacím obdobím se pro určení základu daně myslí kalendářní rok.⁸

Do základu daně se pak nezahrnují příjmy, které jsou od daně osvobozeny, a dále je možné od základu odečíst nezdánitelné části základu daně.

2.1.4 Sazba daně

Sazbu daně nalezneme v § 16 zákona o daních z příjmů. Tato sazba činí 15 % ze základu daně, který je snížen o nezdánitelnou část základu daně a o odčitatelné položky od základu daně. Sazba daně je tedy, na rozdíl od předchozích let, poměrná lineární.

Sazby daně uvedené v § 16 se ale velmi úzce dotýká solidární zvýšení daně, které je upraveno v § 16a zákona o daních z příjmů.

⁸ § 16b zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

„Solidární zvýšení daně činí 7 % z kladného rozdílu mezi:

a) *součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně podle § 6 a dílčího základu daně podle § 7 v příslušném zdaňovacím období a*

b) *48násobkem průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.“*

3 DAŇ Z PŘÍJMŮ ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI

Příjmy ze závislé činnosti tvoří 88,5 % celkového výnosu z daní z příjmů fyzických osob.⁹ Jedná se tedy o stěžejní část těchto příjmů, která se dotýká většiny ekonomicky činné části české populace.

Zákonnou úpravu těchto příjmů nalezneme v § 6 zákona o daních z příjmů. Bohužel ale přímo pojem závislá činnost zákon neupravuje. Přesné vymezení tohoto pojmu nalezneme v pokynu ministerstva financí D – 285, který vychází z judikatury Nejvyššího správního soudu (konkrétně 572/2005 Sb. NSS) a pojem závislá činnost definuje následujícími znaky:

- *plátce příjmu přímo či nepřímo ukládá úkoly, řídí a kontroluje fyzickou osobu a nese odpovědnost související s její činností,*
- *fyzická osoba má ve vztahu k plátcí příjmu obdobné postavení jako zaměstnanec,*
- *odměna za práci je vypočítána na základě délky pracovní doby nebo obdobným způsobem běžným při odměňování osoby v pracovně-právním vztahu,*
- *materiál, pracovní pomůcky, stroje a zařízení potřebné pro výkon činnosti jsou fyzické osobě poskytovány plátcem příjmu,*
- *vztah mezi plátcem příjmu a fyzickou osobou je dlouhodobý anebo soustavný, resp. fyzická osoba vykonává činnost dlouhodobě pouze pro jednoho plátce příjmu, a to osobně nebo prostřednictvím spolupracující osoby ve smyslu § 13 zákona o daních z příjmu.*

V následujících kapitolách se podíváme na strukturu daně z příjmů ze závislé činnosti postupně, podle základních konstrukčních prvků daně, tak jak byly stručně charakterizovány obecně u daně z příjmů. Jak jsem již výše uvedla, příjmy ze závislé činnosti jsou jednou z kategorií příjmů fyzických osob. Charakteristika konstrukčních prvků daně z příjmů

⁹ *Přehled státního rozpočtu* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>.

fyzických osob je tedy aplikovatelná i na příjmy ze závislé činnosti. Není ovšem vyčerpávající, protože každá z odnoží příjmů fyzických osob má svá specifika.

3.1 Subjekt daně z příjmů ze závislé činnosti

Subjekt daně z příjmů ze závislé činnosti upravuje § 6 odst. 2 zákona o daních z příjmů. U závislé činnosti je důležité, že daňovým subjektem není pouze jedna osoba, ale jsou jím subjekty dva: **poplatník** a **plátce**. Poplatník je označován jako zaměstnanec a je to ten, jehož příjmy, majetek nebo úkony jsou daněny. Plátce je označován jako zaměstnavatel a jedná se o osobu se sídlem nebo bydlištěm na území ČR, která na svůj účet a odpovědnost odvádí správci daně daň, nebo zálohu na daň z příjmů poplatníka. Z příjmu, který poplatníkovi plátce vyplatil.

Dále je nutné zmínit, že označení *zaměstnanec* a *zaměstnavatel* pro účely zákona o daních z příjmů není totožné s užitím těchto pojmů v zákoníku práce. Každý, kdo je označen jako zaměstnanec a zaměstnavatel podle zákoníku práce, je jím i pro účely zákona o daních z příjmů. Naopak to ovšem neplatí.¹⁰

3.2 Předmět daně z příjmů ze závislé činnosti

Předmět daně je v zákoně o daních z příjmů definován takto:

a) plnění v podobě

- 1. příjmu ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce,*
- 2. funkčního požitku,*

b) příjmy za práci

- 1. člena družstva,*
- 2. společníka společnosti s ručením omezeným,*
- 3. komanditisty komanditní společnosti,*

c) odměny

- 1. člena orgánu právnické osoby,*
- 2. likvidátora,*

¹⁰ *Zákon o daních z příjmů, 1.vydání* PELC, Vladimír. Zákon o daních z příjmů. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 16, § 2. ISBN 978-80-7400-364-6.

d) příjmy plynoucí v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem činnosti, ze které plynou příjmy podle písmen a) až c), bez ohledu na to, zda plynou od plátce, u kterého poplatník vykonává činnost, ze které plyne příjem ze závislé činnosti, nebo od plátce, u kterého poplatník tuto činnost nevykonává.

Funkčními požitky jsou podle ustanovení § 6 odst. 10, zákona o daních z příjmů:

a) funkční platy a plnění poskytovaná v souvislosti se současným nebo dřívějším výkonem funkce, jejichž výše se stanoví podle zákona upravujícího platy a další náležitosti spojené s výkonem funkce představitelů státní moci, některých státních orgánů a soudců¹³⁸), s výjimkou platu náležejícího prezidentu republiky a náhrad spojených s výkonem jeho funkce,

b) odměny za výkon funkce a plnění poskytovaná v souvislosti se současným nebo dřívějším výkonem funkce v

- 1. orgánech obcí a jiných orgánech územní samosprávy,*
- 2. státních orgánech,*
- 3. spolcích a zájmových sdruženích,*
- 4. odborových organizacích,*
- 5. komorách,*
- 6. jiných orgánech a institucích.*

Podle odstavce 11 téhož paragrafu se za funkční požitky nepovažuje:

(11) Za funkční požitek se nepovažují příjmy znalců a tlumočnicků, zprostředkovatelů kolektivních sporů a rozhodců za činnost vykonávanou podle zvláštních předpisů.

3.2.1 Nepeněžitě příjmy

Je ovšem nutné si uvědomit, že předmět daně z příjmů ze závislé činnosti nejsou jen příjmy ve formě peněžitého plnění, ale i příjmy nepeněžitě. Obecně je toto pravidlo upraveno v § 3 odst. 2 zákona o daních z příjmů. U příjmů ze závislé činnosti najdeme konkretizaci tohoto obecného ustanovení v § 6 odst. 3.

Tyto příjmy mohou být pravidelné, či jednorázové a podstatné není ani to, zda je na tyto příjmy právní nárok či nikoliv.¹¹ Poskytne-li zaměstnavatel zaměstnanci například podnikový

¹¹ BRYCHTA, Ivan, VYCHOPENĚ, Jiří, STROUHAL, Jiří, PILAŘOVÁ, Ivana. *Daň z příjmů*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2015. ISBN: 978-80-7478-737-9.

byt, je předmětem daně i „obvyklé nájemné“ za tento byt, které zaměstnanec neplatí. Pokud by zaměstnanec platil částku nižší, než obvyklou, bude předmětem daně rozdíl mezi těmito částkami. Platí to samozřejmě obecně, tedy předmětem daně je i částka, o kterou je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za poskytnuté služby, nebo věci nižší, než cena obvyklá. Jedná se tedy o různé typy benefitů ze strany zaměstnavatele vůči zaměstnanci. Například výhodnější podmínky půjčky, pro zaměstnance banky, nižší cena zboží, které zaměstnavatel prodává atd. Vždy jde tedy o výhodu plynoucí zaměstnanci ze zaměstnaneckého vztahu.

Výjimku tvoří prodej bytu zaměstnavatele zaměstnanci, ve kterém zaměstnanec bezprostředně před koupí dva roky bydlel. Zákonná úprava tohoto pravidla je ale dle mého názoru velmi nešťastná, konstrukce věty, která to upravuje je z jazykového hlediska velmi komplikovaná:

Příjmem se rozumí rovněž částka, o kterou je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za poskytnuté plnění, kromě jednotky, která nezahrnuje nebytový prostor jiný než garáž, sklep nebo komoru, bytu nebo rodinného domu, v němž měl zaměstnanec bydliště po dobu 2 let bezprostředně před jeho koupí, nižší, než je cena

a) určená podle zákona upravujícího oceňování majetku nebo cena, kterou účtuje jiným osobám,

b) stanovená podle odstavce 6 v případě poskytnutí motorového vozidla k používání pro služební i soukromé účely.

Domnívám se tedy, s pomocí komentáře, že za předpokladu, že zaměstnavatel prodá zaměstnanci byt či dům, ve kterém zaměstnanec dva roky bydlel za cenu nižší, než by byla cena obvyklá, nebude rozdíl mezi cenami předmětem daně. Pokud by ovšem daná nemovitá jednotka v sobě zahrnovala jiný nebytový prostor, než jsou běžné prostory jako je sklep, garáž nebo komoru, například kancelářské prostory, už by rozdíl mezi cenou obvyklou a cenou kupní předmětem daně byl.

Mezi nepeněžní příjmy patří také podle § 6 odst. 6 jedno procento vstupní ceny vozidla, které zaměstnavatel poskytl zaměstnanci pro pracovní i soukromé účely. Takto vypočítaná částka je předmětem daně každý měsíc, kdy je auto zaměstnanci poskytnuto.

S ohledem na výše uvedené je u služebního vozidla zajímavé podívat se na význam slov „**Poskytuje-li** zaměstnavatel zaměstnanci **bezplatně** motorové vozidlo k používání pro **služební i soukromé účely**...“ Za předpokladu, že by vozidlo zaměstnanec v daný měsíc pro

soukromé účely nevyužil, není to podle pokynu GFŘ D-6 rozhodující. Vozidlo bylo poskytnuto a zaměstnavatel to dále nezkontroluje. Naproti tomu pokud je vozidlo vyloženě poskytnuto pouze pro soukromé účely, nelze odstavec 6 na tuto situaci aplikovat a bude nutné poskytnutí vozidla charakterizovat jako nepeněžní příjem, jehož výše se stanoví podle zákona o oceňování majetku.

3.2.2 Co není předmětem daně

Zákon o daních z příjmů ale také hovoří v § 6 odst. 7 o příjmech, které se nepovažují za předmět daně. Kromě příjmů, které jsou uvedeny v § 3 odst. 4 zákona o daních z příjmů, nejsou předmětem daně dále:

a) náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem činnosti, ze které plyne příjem ze závislé činnosti, do výše stanovené nebo umožněné zvláštním právním předpisem pro zaměstnance zaměstnavatele, který je uveden v § 109 odst. 3 zákoníku práce, jakož i hodnota bezplatného stravování poskytovaná zaměstnavatelem na pracovních cestách; jiné a vyšší náhrady, než stanoví tento zvláštní právní předpis, jsou zdanitelným příjmem podle odstavce 1,

b) hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů poskytovaných v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem, včetně nákladů na udržování osobních ochranných a pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, jakož i hodnota poskytovaných stejnokrojů, včetně příspěvků na jejich udržování, dále hodnota pracovního oblečení, určeného zaměstnavatelem pro výkon zaměstnání, včetně příspěvku na jeho udržování,

c) částky přijaté zaměstnancem zálohově od zaměstnavatele, aby je jeho jménem vydal nebo částky, kterými zaměstnavatel hradí zaměstnanci prokázané výdaje, které za zaměstnavatele vynaložil ze svého tak, jako by je vynaložil přímo zaměstnavatel,

d) náhrady za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce poskytované zaměstnanci podle zákoníku práce,

e) povinná plnění zaměstnavatele na vytváření a dodržování pracovních podmínek pro výkon práce stanovená právním předpisem.

Je rozumné, že jsou výše uvedené příjmy vyňaty z předmětu daně. Jedná se o příjmy, které velmi úzce souvisí s výkonem dané práce, Dalo by se možná polemizovat o tom, zda se jedná o příjmy v tom pravém slova smyslu. Vše, co je v § 6 odst. 7 uvedeno má přímou vazbu na výkon dané práce a pro její kvalitní odvedení jsou tyto „příjmy“ nezbytné. Každý z výše

uvedených „příjmů“ má přesně uvedený účel využití, na rozdíl od standardně zdanitelné příjmu ze závislé činnosti, se kterým příjemce může naložit, jak uzná za vhodné. V zájmu zachování právní jistoty je ale asi vhodné, že i takovýto druh „příjmů“ je v zákoně uveden.

Nadbytečnost lze možná spatřovat pouze u písmene c), které hovoří o zálohách. Zálohy nemají charakter příjmu, jedná se pouze o prostředky, které máte na omezený čas ve své moci, a nevidím tedy důvod, proč by je měl zákon uvádět.

3.2.3 Osvobození od daně

Výše uvedené příjmy, respektive plnění ze strany zaměstnavatele, vůbec předmětem daně nejsou. V § 6 odst. 9 zákon hovoří o příjmech/plněních ze strany zaměstnavatele, které jsou od daně osvobozeny. Oproti odstavci sedmému je tedy rozdíl v tom, že tato plnění svým charakterem naplňují znaky předmětu daně, ale zákonodárce je výslovně osvobozuje. Zatímco příjmy uvedené v odstavci sedmém předmětem daně nejsou vzhledem k jejich podstatě.

Nebudu zde vyjmenovávat všechna plnění, která jsou v odstavci devátém popsána. Výčet je poměrně srozumitelný. Ráda bych uvedla pouze některé z nich.

Například je zajímavé podívat se na písmeno b) v odstavci devátém, které hovoří o stravování, které je poskytnuto zaměstnanci na pracovišti. Hodnota takového plnění je od daně osvobozena. Jedná se sice o nepeněžitě plnění, které by podle odstavce třetího předmětem daně být mělo, ale zákonodárce ho výslovně vyjímá. Oproti tomu v odstavci sedmém se hovoří o bezplatném stravování poskytovaném zaměstnavatelem na pracovních cestách. Hodnota takového plnění se podle odstavce sedmého ani za předmět daně nepovažuje.

Na tomto příkladu je tedy hezky vidět, jaký je mezi odstavcem sedmým a devátým rozdíl. Úhradu stravování na služební cestě vnímám ze strany zaměstnavatele jako poměrně nezbytnou součást. Zaměstnanec díky výjezdu má velmi omezené možnosti stravovat se stejným způsobem, jako když přijde každý večer domů. Mohly by se tak zvednout jeho náklady díky tomu, že bude nucen stravovat se v restauracích apod. Zatímco podle odstavce devátého je poskytnutá strava na pracovišti pouhým benefitem.

Na obecné úrovni daně z příjmů nalezneme osvobození od daně ještě v § 4 zákona o daních z příjmů.

3.3 Základ daně

Základ daně je upraven v ustanovení § 6 odst. 12, zákona o daních z příjmů, který říká:

Základem daně (dílčím základem daně) jsou příjmy ze závislé činnosti, s výjimkou uvedenou v odstavcích 4 a 5, zvýšené o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na veřejné zdravotní pojištění, které je z těchto příjmů podle zvláštních právních předpisů) povinen platit zaměstnavatel (dále jen „povinné pojistné“); částka odpovídající povinnému pojistnému se při výpočtu základu daně připočte k příjmu ze závislé činnosti i u zaměstnance, u kterého povinnost platit povinné pojistné zaměstnavatel nemá.

Takto navýšený příjem zaměstnance se označuje jako tzv. *superhrubá mzda*. Jedná se o pojem, který není nikde právně zakotven a je užíván pouze praxí. Více se mu věnuji v následující kapitole.

3.4 Sazba daně

Zákon o daních z příjmů hovoří pouze o dvou sazbách daně. Jedna sazba činí 19 % a je určena pro příjmy právnických osob. Druhá sazba, upravená v ustanovení § 16 činí 15 % a je určena pro danění příjmů fyzických osob. Příjmy ze závislé činnosti tedy nemají žádnou speciální sazbu a vztahuje se na ně sazba podle ustanovení § 16 tedy 15 %. Specifický je pro výpočet daně z jednotlivých druhů příjmů zejména základ daně, který je určován různě, právě podle druhu příjmu. U příjmů ze závislé činnosti je základ daně popsán výše.

4 SUPERHRUBÁ MZDA

4.1 Pojem superhrubá mzda

Domnívám se, že pro komplexnost této práce je nezbytné uvést, co pojem superhrubá mzda znamená, a jak vznikl, byť to v dnešní době, kdy se diskutuje její zrušení, není nijak nová informace.

Do konce roku 2007 byl příjem ze závislé činnosti zdaňován progresivní sazbou daně v rozmezí 12 % až 32 %, kdy základem daně (dílčím základem daně) byl příjem ze závislé činnosti snížený o sražené nebo zaměstnancem uhrazené částky pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění. Povinnost zaměstnavatele hradit za své zaměstnance poměrnou část sociálního a všeobecného zdravotního pojištění byla stejná jako dnes.

V programovém prohlášení vlády z roku 2007 je zakotvena snaha o zavedení jednotné sazby daně,¹² k čemuž opravdu došlo v rámci reformy veřejných financí, kdy byla s účinností k 1. 1. 2008 zákonem č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů, zavedena jednotná sazba daně ve výši 15 %.

Změna znění zákona o daních z příjmů – sazba daně

§ 16 zákona o daních z příjmů účinný do 31. 12. 2007

(1) Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a odčitatelné položky od základu daně (§ 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí:

Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	121 200	12 %	
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

¹² Programové prohlášení vlády [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20780>.

§ 16 zákona o daních z příjmů účinný od 1. 1. 2008

Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a o odčitatelné položky od základu daně (§ 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 %.

Pokud by se ovšem změna dotkla pouze daňové sazby, přišel by státní rozpočet o nemalé finanční prostředky. Z ekonomického rozboru tedy vyplynulo, že bude nezbytné jednak rozšířit daňový základ o pojistné, které si hradí zaměstnanec, což se rovná hrubé mzdě, ale také o pojistné, které hradí za zaměstnance zaměstnavatel.¹³ Tímto navýšením daňového základu nám vznikla takzvaná superhrubá mzda.

Změna znění zákona o daních z příjmů – daňový základ

§ 6 odst. 12 zákona o daních z příjmů účinný do 31. 12. 2007

(13) Základem daně (dílním základem daně) jsou příjem ze závislé činnosti nebo funkční požitky, s výjimkou uvedenou v odstavci 4 a 5, snížené o sražené nebo zaměstnancem uhrazené částky pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, které je podle zvláštních předpisů povinen platit zaměstnanec...

§ 6 odst. 12 zákona o daních z příjmů účinný od 1. 1. 2008

(13) Základem daně (dílním základem daně) jsou příjem ze závislé činnosti nebo funkční požitky, s výjimkou uvedenou v odstavci 4 a 5, zvýšené o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění, které je z těchto příjmů podle zvláštních právních předpisů povinen platit zaměstnavatel sám za sebe, a u zaměstnance, na kterého se vztahuje povinné zahraniční pojištění stejného druhu, zvýšené o částku odpovídající příspěvkům zaměstnavatele na toto zahraniční pojištění.

4.2 Důvody pro její zavedení

Z výše uvedeného vyplývá, že postup vzniku superhrubé mzdy začal u myšlenky zavedení jednotné sazby daně.

Důvodů pro zavedení jednotné sazby daně je mnoho.

¹³ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Na pozadí by měla hrát svou roli nepochybně rovina trochu filozofická, kdy bude předmětem debaty spravedlnost, sociální solidarita apod., z níž pak do popředí vyvstane rovina více praktická. Z těch praktických důvodů pro zavedení jednotné sazby daně ministerstvo financí uvedlo důvody následující:¹⁴

- omezení tendencí k daňovým únikům
- pozitivní vliv zejména na firmy, které zaměstnávají kvalifikované a vysoce placené zaměstnance
- podpora ochoty podnikat

Důvodem pro zavedení superhrubé mzdy je podle prezentace ministerstva financí:

- pojistné placené zaměstnancem i zaměstnavatelem nebude osvobozeno od daně z příjmů
- vyšší transparentnost povinných odvodů

Je ovšem nutné si uvědomit, že již důvodová zpráva hovoří o ekonomickém rozboru, který říká, že daňový základ bude nutné rozšířit, tak aby státní rozpočet změnou daňové sazby nepřišel o finanční prostředky. Domnívám se tedy, že tím hlavním důvodem pro zavedení superhrubé mzdy, je naplnění vládního programu a zároveň zajištění příjmů do státního rozpočtu.

4.3 Výpočet daně

Od 1. 1. 2008 je tedy výpočet daně z příjmů následující:

Hrubá mzda zaměstnance	20 000 Kč	20 000 Kč
Superhrubá mzda – tedy celkové náklady zaměstnavatele na zaměstnance – nově základ daně *	20 000 Kč + 9 % zdravotní pojištění + 25 % pojistné na sociální zabezpečení = 20 000 x 1,34	26 800 Kč
Daň z příjmů	15 % z 26 800	4 020 Kč
Pojistné na sociální zabezpečení hrazené zaměstnancem*	6,5 % z hrubé mzdy = 6,5 % z 20 000	1 300 Kč
Zdravotní pojištění hrazené zaměstnancem	4,5 % z hrubé mzdy = 4,5 % z 20 000	900 Kč

¹⁴ *Reforma veřejných financí: prezentace* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/reforma-verejnych-financi-2007-2010/zakladni-informace-k-rvf>.

Čistý příjem bez uplatnění slevy	20000 – 4020 – 1300 - 900	13 780 Kč
Sleva na poplatníka **	Daň z příjmů 24 840 : 12 = 2 070. Daň tedy bude 4020 – 2070 = 1950	2 070 Kč
Čistý příjem		15 850 Kč
Celkové náklady zaměstnavatele		26 800 Kč

*při výpočtu je počítáno se sazbami pojistného, které jsou účinné k dnešnímu dni, nikoliv k 1. 1. 2008 kdy vešla v účinnost novela. Princip výpočtu je ale stejný.

**S účinností od 1. 1. 2008 došlo ke zvýšení základní slevy na poplatníka na částku 24 840 Kč. Nejde o jedinou změnu týkající se slev, jde ale o změnu, která má dopad na každého, proto je uvedena ve výše uvedeném výpočtu.

4.4 Reálná míra zdanění

Reálná míra zdanění je tedy vzhledem k výše uvedené tabulce následující:

Pokud by nedošlo k odečtení slevy na poplatníka, byl by čistý příjem 13 780 Kč, což odpovídá 51,5 % celkových nákladů na práci. Míra zdanění práce by tedy byla 48,5 %. Vzhledem k uplatnění slevy na poplatníka, bude výpočet doplněn o 2070 Kč a vyjádřitelný následovně:

$$48,5\% - \frac{2070}{\text{superhrubá mzda}} * 100$$

V případě průměrné mzdy je zdanění práce následující:

$$48,5\% - \frac{2070}{26\,500 * 1,34} * 100 = 42,6\%$$

Na poměry států OECD je míra zdanění práce v České republice rozhodně nadprůměrná, na druhou stranu v kontextu s evropskými zeměmi nijak nevybočujeme. Naopak například v sousedních zemích, jako je Rakousko, či Německo je míra zdanění práce ještě vyšší.¹⁵

¹⁵ *Statistiky OECD* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AWCOMP>.

S ohledem na výše uvedený výpočet je tedy zřejmé, že byť máme zavedenou rovnou sazbu daně, nelze říci, že by i celková míra zdanění práce byla vyjádřitelná rovnou sazbou. S narůstajícím příjmem bude celková míra zdanění stoupat. Při superhrubé mzdě 35 000 Kč bude míra zdanění 44 %.

Přesnější výpočet míry zdanění práce

Pro přesnější určení výpočtu míry zdanění práce musíme však vzít v potaz ještě minimálně dva zásadní faktory, které dopadají na každého. Tím prvním je solidární zvýšení daně a tím druhým strop pro určení základu daně pro výpočet pojistného na sociální zabezpečení.

Solidární zvýšení

Solidární zvýšení daně máme od 1. 1. 2013 zakotveno v § 16a zákona o daních z příjmů. Činí 7 % z kladného rozdílu mezi součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně a 48násobkem průměrné mzdy. Po překročení hranice 48násobku průměrné mzdy nám tedy začne míra zdanění progresivně stoupat. Názorné zobrazení je v tabulce níže.

Pro výpočet jsem počítala s průměrnou mzdou 27 000 Kč, 48násobek je tedy 108 000 Kč. Abychom mohli ve výpočtu nechat 15% sazbu daně, musíme vše vztáhnout k superhrubé mzdě. Hranice pro solidární přírůstek tedy je $108\,000 \cdot 1,34 = 144\,720$ a sazba solidární daně je $7\% / 1,34 = 5,23\%$

Základ daně (superhrubá mzda, v Kč)	Sazba	Solidární zvýšení	Výsledná daň (v Kč)	Míra zdanění
144 720	15 % ze 144 720	/	21 708	15 %
160 000	15 % ze 160 000	5,23 % z 15 280	24 799	15,4 %
180 000	15 % ze 180 000	5,23 % z 35 280	28 845	16,025 %
210 000	15 % z 210 000	5,23 % z 65 280	34 914	16,6 %

Zdroj: vlastní výpočet

Maximální vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení

Opačný efekt, oproti solidárnímu zvýšení daně má maximální vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení. Jeho právní ukotvení nalezneme v § 15a odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, (dále jen „zákon č. 589/1992 Sb.“) který říká, že maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši 48násobku průměrné mzdy.

Zastropování základu tedy vede k tomu, že čím dále je základ daně pro výpočet pojistného za hranicí 48násobku průměrné mzdy, tím reálná výše sazby pro výpočet pojistného klesá. Výše pojistného je tedy degresivní.

Hrubá mzda	Základ pro výpočet	Sazba	Částka	Reálná sazba
100 000	100 000	6,5 %	6500	6,5 %
120 000	108 000	6,5 %	7020	5,85 %
150 000	108 000	6,5 %	7020	4,68 %

Zdroj: vlastní výpočet

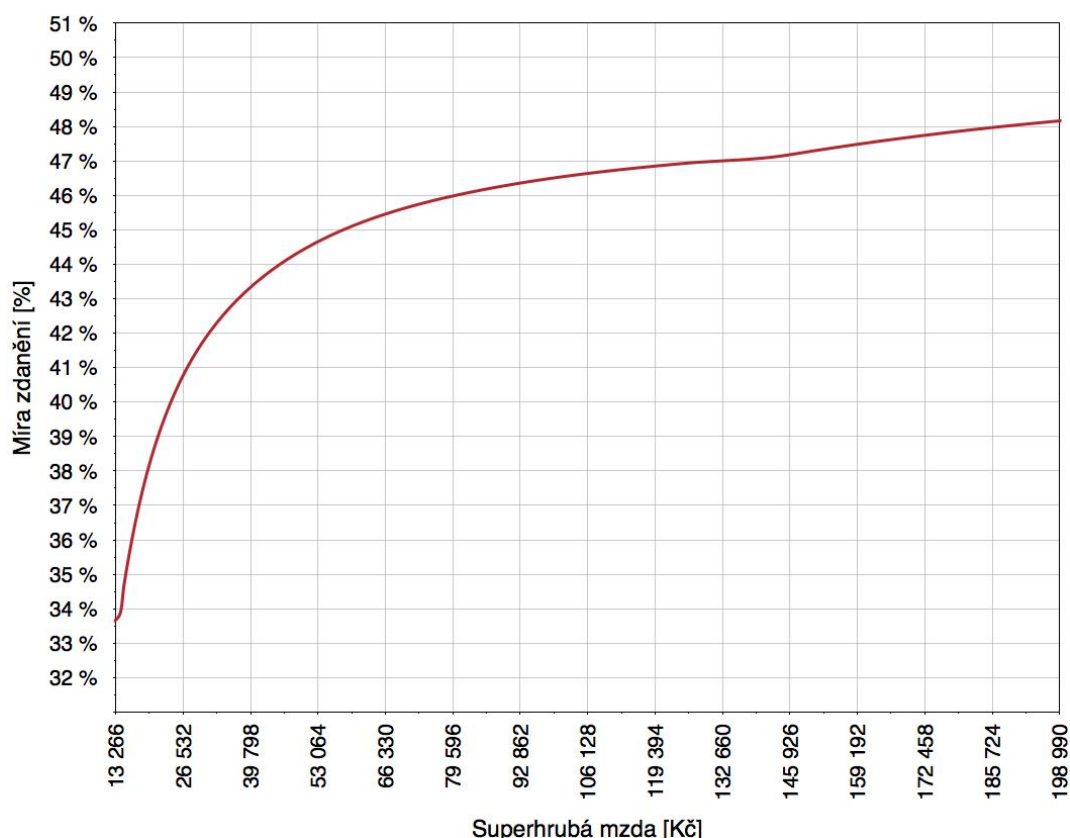
Celkové danění práce v sobě tedy musí zahrnout několik aspektů:

- Progresi způsobenou slevou na dani na poplatníka
- Progresi způsobenou solidárním zvýšením daně
- Degresi způsobenou zastropováním základu pro výpočet pojistného na sociální zabezpečení

Kombinaci všech těchto faktorů můžeme vidět v následujícím grafu, ke kterému je nutné uvést, že pro výpočet, který je přílohou č. 1 této práce, jsme počítali s průměrnou mzdou 27 007 Kč.

Změna ve vývoji grafu tedy nastane ve chvíli, kdy superhrubá mzda překročí hranici 144 720 Kč. V tomto bodě začnete mít vliv jak solidární přírážka, tak zastropování. Vzhledem k tomu, že tyto dva vlivy jdou svým efektem proti sobě, není výsledná progresa celkové daňové zátěže tak intenzivní, jako by byla pouze při solidárním zvýšení.

Celková míra zdanění práce

Zdroj: Vlastní výpočet, podrobnosti v příloze č. 1

4.5 Je model superhrubé mzdy ve světě ojedinělý?

Po zavedení tohoto modelu danění práce se od mnohých vznesla silná vlna kritiky. Jedná se podle některých médií o produkt „českého zákonodárského kutilství“,¹⁶ případně dokonce o „originální český vynález“.¹⁷ Je tomu ale opravdu tak?

Tomuto tématu se věnuje diplomová práce Veroniky Braunové z Vysoké školy ekonomické,¹⁸ která získala podrobná data ke zjištění principu konstrukce daní ve 143 zemích světa z interní databáze společnosti Deloitte Touche Tohmatsu Česká republika.

¹⁶ Kokeš Marian, *Vánoční vrchol českého zákonodárského kutilství* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Marian-Kokes-Vanocni-vrchol-ceskeho-zakonodarneho-kutilstvi-260549?beta=up>.

¹⁷ Votava Václav, *Jak to bude se superhrubou mzdou?* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://prvnizpravy.parlamentnilisty.cz/sloupky/jak-to-bude-se-superhrubou-mzdou/>.

¹⁸ Braunová, Veronika. *Je superhrubá mzda skutečně superhrubý, světově nestandardní omyl?: Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.* [online]. 2010 [cit. 2016-06-28]. Dostupné z:

Na základě zjištěných dat definovala autorka tři modely konstrukce osobní důchodové daně a všech 143 zemí podle daných kritérií přiřadila k jednomu z nich.

Definované modely:

1. **Model Hrubé mzdy** – Tento model je typický tím, že základ daně je tvořen hrubou mzdou, od které je zpravidla ještě odečteno pojistné hrazené zaměstnancem. Podle tohoto modelu docházelo k danění v České Republice před rokem 2008.
2. **Model takzvaně superhrubé mzdy** – Pro tento model je charakteristický široce vymezený základ daně, kdy jsou zaměstnanci k hrubé mzdě přičteny různé peněžité i nepeněžité benefity. Podmínkou ovšem není, aby bylo přičteno přímo pojistné, tak jako v České Republice. Česká republika je pak reprezentantem nejčistší formy tohoto modelu.
3. **Model bez osobní důchodové daně** – Jedná se o model, ve kterém nebyla zavedena osobní důchodová daň a zaměstnancům je tak odečítáno pouze pojistné.

Z výsledků uvedených v diplomové práci vyplývá, že 45 % testovaných zemí využívá pro výpočet osobní důchodové daně model č. 2, tedy model takzvané superhrubé mzdy, kdy je základ daně rozšířen o peněžité i nepeněžité benefity, které zaměstnanec obdrží od svého zaměstnavatele. Idea, rozšířit zaměstnancův základ daně, je tedy poměrně běžná.

Čistá forma modelu superhrubé mzdy, tedy kdy je základ daně rozšířen o pojistné placené zaměstnavatelem, je ale opravdu velmi ojedinělá. Autorka uvádí, že tento model je využíván v České Republice a Maďarsku, což potvrzuje i článek společnosti KPMG.¹⁹ Jedná se ovšem o data z roku 2011 a podle aktuálnějších zdrojů, čistý model superhrubé mzdy není využíván už ani v Maďarsku.²⁰

https://www.vse.cz/vskp/26273_je_superhruba_mzda_skutecne_superhruby_svetove_nestandardni_omyl.

¹⁹ KPMG, Východoevropané mají výrazně nižší daň z příjmů fyzických osob, než lidé v západní Evropě. [online] [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/cz/cs/issuesandinsights/articlespublications/press-releases/stranky/vychodoevropane-maji-nizsi-dan-z-prijmu-nez-zapadni-evropa.aspx>.

²⁰ PWC. *Navigating new territory Internationally Mobile Employees*, str. 19 [online]. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/hr-international-assignment-services/assets/hungary-folio.pdf>.

Klíčové pro úvahu nad tím, zda je vlastně model superhrubé mzdy ve světě běžný, či nikoliv, je ale zamyslet se nad charakterem toho, co se k hrubé mzdě přičítá a následně pak tvoří základ pro výpočet daně z příjmů.

Jinak řečeno, už z názvu daně je patrné, že se jedná o daň z příjmů. Pokud je tedy hrubá mzda rozšířena o nějakou formu benefitu, ať už by to byly stravenky, auto pro soukromé účely, krmení pro domácí mazlíčky nebo třeba finanční příspěvek na studium pro mé děti, jednalo by se o určitou formu příjmu a nebylo by pak divné, do základu pro výpočet daně z příjmů tyto benefity zahrnout. Pokud je ovšem základ daně rozšířen o pojistné, už není situace tak jednoznačná. Je totiž otázkou, jaký charakter pojistné má, zda se jedná o příjem, či další daň.

Tomu se věnuji v následující kapitole.

4.6 Má veřejné pojistné charakter podobný dani, nebo příjmu?

Na otázku zda zahrnout pojistné do základu pro výpočet daně z příjmů je klíčové charakterizovat co pojistné je. Zda jde o příjem zaměstnance, či o další formu zdanění příjmu. Jak jsem uvedla v předchozí kapitole, pokud obdržíte od zaměstnavatele krmení pro psa, nebo příspěvek na studium pro Vaše děti, jedná se o benefit, ze kterého můžete rovnou těžit. Má na Vás okamžitý a přímý dopad. Benefit z pojistného, které za Vás částečně odvede zaměstnavatel, a částečně ho odvedete vy sami, už tak jednoznačně přímý dopad nemá. Jedním z důvodů pro rozšíření základu daně o pojistné byl podle ministerstva financí právě fakt, že pojistné nebude od daně osvobozeno. Pohlíží tedy ministerstvo financí na pojistné jako na příjem zaměstnance? Dá se na pojistné takto nahlížet?

Charakteristickými znaky daně jsou: ²¹

- nedobrovolnost, povinnost, vynutitelnost – placení daní je nařízeno zákonem
- nenávratnost – zaplacenou daň nelze požadovat zpět

²¹ BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana a kol.. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. s. 154.

PELC, Vladimír. *Daně z příjmů: s komentářem* .. Olomouc: ANAG, 2012. Daně (ANAG), s. 18.

GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-745-4, s. 96-97.

- neekvivalentnost – neexistuje nárok na adekvátní plnění za daň
- neúčelovost – plátce daně nemůže ovlivnit, na co budou daně použity
- ve prospěch veřejného rozpočtu
- obvykle jde o platbu opakovanou
- jedná se o platbu nesankční
- má peněžitou formu

Zkusím se tedy podrobněji, ve světle výše uvedených kritérií, podívat jak na zdravotní pojištění, tak na pojistné na sociální zabezpečení.

4.6.1 Všeobecné zdravotní pojištění

V České republice máme systém veřejného zdravotního pojištění (všeobecné zdravotní pojištění dále už jen jako „zdravotní pojištění“), který je upraven zákonem č. 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění (dále jen „zákon č. 592/1992 Sb.“). Každý občan má tak povinnost být pojištěn. Jak moc toto pojištění naplňuje znaky daně?

Nedobrovolnost, povinnost, vynutitelnost – Všechny tyto tři znaky jsou splněny, povinnost je uložena zákonem č. 592/1992 Sb. v § 8.

Nenávratnost – Tento znak je také splněn. Uhrazené pojistné zpět nedostaneme, ani kdybychom nevyčerpaly služby v jeho hodnotě.

Neekvivalentnost – I tento prvek zdravotní pojištění splňuje. Neekvivalentnost se ale může projevit dvěma způsoby. Jednak tak, že pojistné, které do systému uhradím, bude mít větší hodnotu, než bude hodnota vyčerpaných služeb, ale zároveň je možná i varianta opačná, kdy poplatník odvede do systému méně, než budou faktické náklady za jemu poskytnuté služby.

Neúčelovost – Tento znak je naplněn pouze z části. Zdravotní pojištění je účelová platba v tom smyslu, že okruh využití těchto prostředků je omezen na poskytování zdravotních služeb a ničeho jiného.

Ve prospěch veřejného rozpočtu – Podle § 5 odst. 3 zákona č. 592/1992 Sb. je pojistné odváděno na účet Všeobecné, nebo jiné příslušné zdravotní pojišťovny. Všeobecná zdravotní pojišťovna byla zřízena zákonem, lze ji tedy označit za osobu veřejného práva. Ostatní

pojišťovny jsou sice pojišťovnami soukromými, ale taktéž vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, lze je tedy označit za veřejné rozpočty.²²

Obvykle jde o platbu opakovanou – Tento znak naplněn je, jedná se o platbu opakovanou s frekvencí jednoho měsíce podle § 5 odst. 2 zákona č. 592/1992 Sb.

Peněžité plnění – Podle § 17 zákona č. 592/1992 Sb. se pojistné platí v české měně, jedná se tedy o peněžité plnění.

Nesankčnost – Zdravotní pojištění rozhodně nemá sankční charakter.

Obecně lze tedy říci, že se zdravotní pojištění pohybuje někde na pomezí. Všechny charakteristické znaky typické pro daň naplněny nebyly, zároveň ale nemůžeme hovořit o klasickém systému pojištění, pro které je typická smluvní volnost. Je tedy diskutabilní, zda bude převládajícím znakem charakter daně, zejména vzhledem k jeho nedobrovolnosti, nebo pojistné zařadíme do kategorie zaměstnaneckého benefitu, vzhledem k protiplnění, které pojištění nabízí. Na druhou stranu i daň nabízí protiplnění ve formě fungování státu.

Osobně bych se rozhodně více klaněla k charakteru daňovému. Kromě výše uvedených znaků pojistného je pro mě argumentem následující situace. Student soustavně se připravující na své budoucí povolání, ve věku nižším než 26 let má při studiu práci, která zakládá povinnost odvést platbu za zdravotní pojištění. Například obdrží 8000 Kč / měsíc za práci vykonanou na základě dohody o pracovní činnosti. Za studenty, kteří jsou mladší než 26 let zdravotní pojištění hradí stát. Ve chvíli, kdy je student výdělečně činný a je povinen odvést ze své mzdy zdravotní pojištění, nemění to nic na faktu, že do 26 let hradí zdravotní pojištění za studenta stát. Stát tedy neodvede pojišťovně méně o to, co odvede zaměstnavatel za studenta. U pojišťovny se sejde stále stejná platba od státu plus platba od zaměstnavatele studenta.²³ Protiplnění vůči našemu studentovi ze strany pojišťovny je ale stále stejné. Je stále stejné bez ohledu na to, kolik peněz za danou osobu pojišťovna obdrží. Domnívám se tedy, že pokud je systém nastaven takto, tedy student by byl pojištěný, a byly mu poskytovány zdravotnické služby stejným způsobem bez ohledu na to, zda pracuje nebo pouze studuje, nemůže platba,

²² BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5, str. 202.

²³ Telefonický rozhovor s pracovníkem Oborové zdravotní pojišťovny, dne 2. 6. 2016.

kteřou student odvede pojišťovně ze své mzdy, mít charakter zaměstnancova benefitu / příjmu, který by měl být součástí daňového základu.

4.6.2 Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Tak jako jsme se podrobněji podívali na zdravotní pojištění, podíváme si i na pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „pojistné na sociální zabezpečení“), které je upraveno zákonem č. 589/1992 Sb. Naplňuje i toto pojistné znaky daně?

Nedobrovolnost, povinnost, vynutitelnost – Tyto tři znaky jsou naplněny, nutno ovšem poznamenat, že to v plném rozsahu neplatí například pro osoby samostatně výdělečně činné. Povinnost je zakotvena v § 3 zákona č. 589/1992 Sb.

Nenávratnost – Tento znak je podle mého názoru také splněn. Uhrazené pojistné zpět nedostaneme, ani kdyby hodnota protiplnění na konci života nedosahovala objemu prostředků, které jsme do systému vložili. Je tedy pravdou, že pokud se v životě objeví jistá událost, nějaká míra protiplnění zde nastane a dalo by se hovořit o „podmíněné návratnosti“.²⁴ Primárně ale systém není nastaven tak, že by se vložený objem prostředků měl za nějaký čas ve stejné výši vrátit, proto se domnívám, že je systém nenávratný.

Neekvivalentnost – Tento znak pojistné na sociální zabezpečení naplňuje pouze částečně. Na jednu stranu má výše pojistného vliv na výši protiplnění, například u dávky peněžité pomoci v těhotenství a mateřství, nebo se odráží ve výši starobního důchodu, na druhou stranu třeba u rodičovského příspěvku je maximální výše 220 000 Kč a od určité hranice nemá výše pojistného na výši vyplaceného příspěvku vliv. Poplatníci nedostanou protiplnění, které by bylo přímé, konkrétní a bezprostřední. Je tedy trochu sporné, jak ekvivalentní pojistné na sociální zabezpečení je.

Neúčelovost – Tento znak z části také naplněn není. Sice v okamžiku placení nikdo neví, na co budou finanční prostředky využity, ale jisté omezení tam je. Sice širší, než u pojištění zdravotního, ale například pro stavbu dálnice by peníze využity být neměly.

²⁴ BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5.

Ve prospěch veřejného rozpočtu – Tento znak naplněn je. Podle § 2 zákona č. 589/1992 Sb. je pojistné příjmem státního rozpočtu.

Obvykle jde o platbu opakovanou – Tento znak naplněn je, jedná se o platbu opakovanou s frekvencí jednoho měsíce.

Peněžité plnění – Podle ustanovení § 19 zákona č. 589/1992 Sb. se toto pojistné platí v české měně.

Nesankční charakter – Tento znak je rozhodně splněn.

Stejně tak jako pojištění zdravotní, ocitá se pojistné na sociální zabezpečení někde na pomezí. Znaků typických pro daň ale splňuje více. Zařazení pojistného na sociální zabezpečení do kategorie příjmů se mi, vzhledem k takové míře podobnosti s daní, nezdá příliš vhodné. Výstižné označení, které je občas využíváno pro tento typ plateb je kvazidaň.

Při odpovědi na otázku, zda zařadit pojistné, ať už zdravotní nebo sociální, do základu daně z příjmů, či nikoliv, klanila bych se spíše k variantě tam pojistné nezařazovat. U zdravotního pojištění z důvodu výše uvedených a obecně zejména vzhledem k nedobrovolnému charakteru pojistného, které z něj činí platbu spíše daňovou. Je zřejmé, že nějaké protiplnění z uhrazeného pojistného je zaměstnanci následně během blíže nspecifikované doby poskytnuto, nejedná se ale podle mého názoru o příjem v tom pravém slova smyslu. Pokud bychom měli zachovat stejný daňový výnos, přišlo by mi logické pojistné do základu daně nezahrnout, a ekvivalentně k tomu zvýšit sazbu daně, která by ovšem byla vypočítána ze základu daně, ve kterém pojistné zahrnuto není. Tomu se ale budu věnovat až v následující kapitole.

4.7 Zrušení superhrubé mzdy

Život superhrubé mzdy v České republice je už od jejího zrození provázen velkou mírou kritiky a snahami o její zrušení. V současné době je zrušení konceptu superhrubé mzdy dokonce zakotveno v koaliční smlouvě mezi hnutím ANO 2011, ČSSD a KDU-ČSL. Jedná se o koaliční smlouvu na volební období let 2013 – 2017. Navzdory tomu to ale vypadá, že je konec stále ještě v nedohlednu.

V této kapitole bych se proto ráda zaměřila na to, jak a proč koncept superhrubé mzdy zrušit a čím jiným ho nahradit.

4.7.1 Pokus o zrušení z roku 2011

Dvacátého prosince 2011 byl přijat zákon č. 458/2011 Sb. o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů (dále jen „zákon č. 458/2011 Sb.“), který v čl. 1 bodě 14 nově vymezuje základ daně jako příjem ze závislé činnosti nebo funkčních požitků. Je tedy odstraněno navýšení o pojistné placené zaměstnavatelem. Zároveň v bodě 33 mění § 16 zákona o daních z příjmů, ve kterém nově uvádí sazbu daně 19 %. Dochází tedy ke sjednocení základu jak pro výpočet daně z příjmů, tak pro výpočet pojistného.

Pro úplnost je nutné doplnit, že zákon č. 458/2011 Sb. dále zvyšuje zdravotní pojištění hrazené zaměstnancem ze 4,5 % na 6,5 % a sjednocuje odvod zaměstnavatele za zaměstnance na jednotných 32 % namísto 34 %, které by byly odvedeny na jednotný inkasní účet státu.

V důvodové zprávě k tomuto zákonu se můžeme dočíst, že jedním z důvodů pro zrušení konceptu superhrubé mzdy je fakt, že se jedná o koncept diskriminační, vzhledem k tomu, že daňové zatížení zaměstnanců je vyšší než u jiných poplatníků.²⁵ Dále je v důvodové zprávě uvedeno, že *„koncept tzv. superhrubé mzdy má za následek neodůvodněné omezování volného pohybu zahraniční pracovní síly, služeb, kapitálu a svobody usazování, jelikož zahraniční pojistné je obvykle nižší než tuzemské. Proto pokud mají být příjmy poplatníků zdaňovány sazbou ve výši cca 22 % a nikoliv 15 %, mělo by tak být učiněno transparentním způsobem a ne s použitím daňové fikce.“*

Zákon byl sice přijat již 11. 12. 2011, nicméně ustanovení týkající se daně z příjmů ze závislé činnosti měla nabýt účinnosti až k 1. 1. 2015.

Nová vláda ovšem tyto změny odmítla a v účinnost tedy nevzešly ani k 1.1.2015. Současný ministr financí Andrej Babiš říká, že změny byly nepřipravené a státní rozpočet by to stálo nemalé finanční prostředky. Ve svém vyjádření, které bylo reakcí na výtky Miroslava Kalouska, mimo jiné uvedl „Jeho zákony proto skutečně obsahovaly ‚nášlapnou minu‘ pro budoucí vlády v podobě poklesu celkového daňového zatížení o zhruba 40 miliard Kč.“²⁶ Je tedy otázkou, kdy a jak dojde k naplnění slibů z koaliční smlouvy.

²⁵ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 458/2011 Sb. o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů, č. 458/2011 Dz.

²⁶ *Reakce ministra financí Andreje Babiše na výtky Miroslava Kalouska* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2016/reakce-andreje-babise-24266>.

Je zřejmé, že pouhé zrušení superhrubé mzdy a vytvoření daňového základu ze mzdy hrubé, při zachování 15% sazby, by znamenalo pro státní rozpočet velikou ztrátu. Je otázkou, zda by se politici uchýlili ke změně sazby, nebo ke zcela jinému řešení. V následující kapitole se pokusím nastínit některé možnosti.

4.8 Vlastní návrh konstrukce daně z příjmů

V této části kapitoly bych se ráda zamyslela nad tím, jak daň z příjmů konstruovat jinak, za předpokladu, že chceme zachovat celkový výnos do státního rozpočtu, což je mimo jiné požadavek výše zmíněné koaliční smlouvy a zároveň celý systém zjednodušit a zprůhlednit. To jsou cíle, které jsou neustále deklarovány i ze stran politiků.

Při sjednocení základu daně a zavedení nové sazby daně je konkrétních možností pro stanovení sazby mnoho. Rozhodně není v mých silách, vzhledem k nedostatečnému ekonomickému vzdělání zde všechny zanalyzovat, není to ani cílem této práce. Obecně ale můžeme říci, že i při zachování úhrnu vybraných prostředků lze manipulovat se zátěží pro jednotlivé skupiny obyvatel. Je pak samozřejmě otázkou, kde je hranice pro politickou průchodnost. Rozdělíme-li poplatníky do decilů podle výše příjmu, můžeme nižší sazbou postihnout větší počet decilů, nebo vyšší sazbou menší počet decilů. Čím více lidí zasáhneme, tím méně to bude politicky průchodné. Pokud ale vyšší sazbou zasáhneme menší počet lidí, musela by být sazba natolik vysoká, aby dorovнала celkový výnos. To vzhledem k lafferově křivce ale kýžený efekt nemusí přinést. Zároveň je také nezbytné, znát rozložení příjmů ve společnosti (lorenzova křivka), aby bylo možné vypočítat sazbu daně pro danou příjmovou skupinu a z toho vyvodit daňový výnos.

Já bych se ale ráda zamyslela ne nad stanovováním sazeb při změně základu daně, ale obecně nad konstrukcí daně z příjmů a placením pojistného.

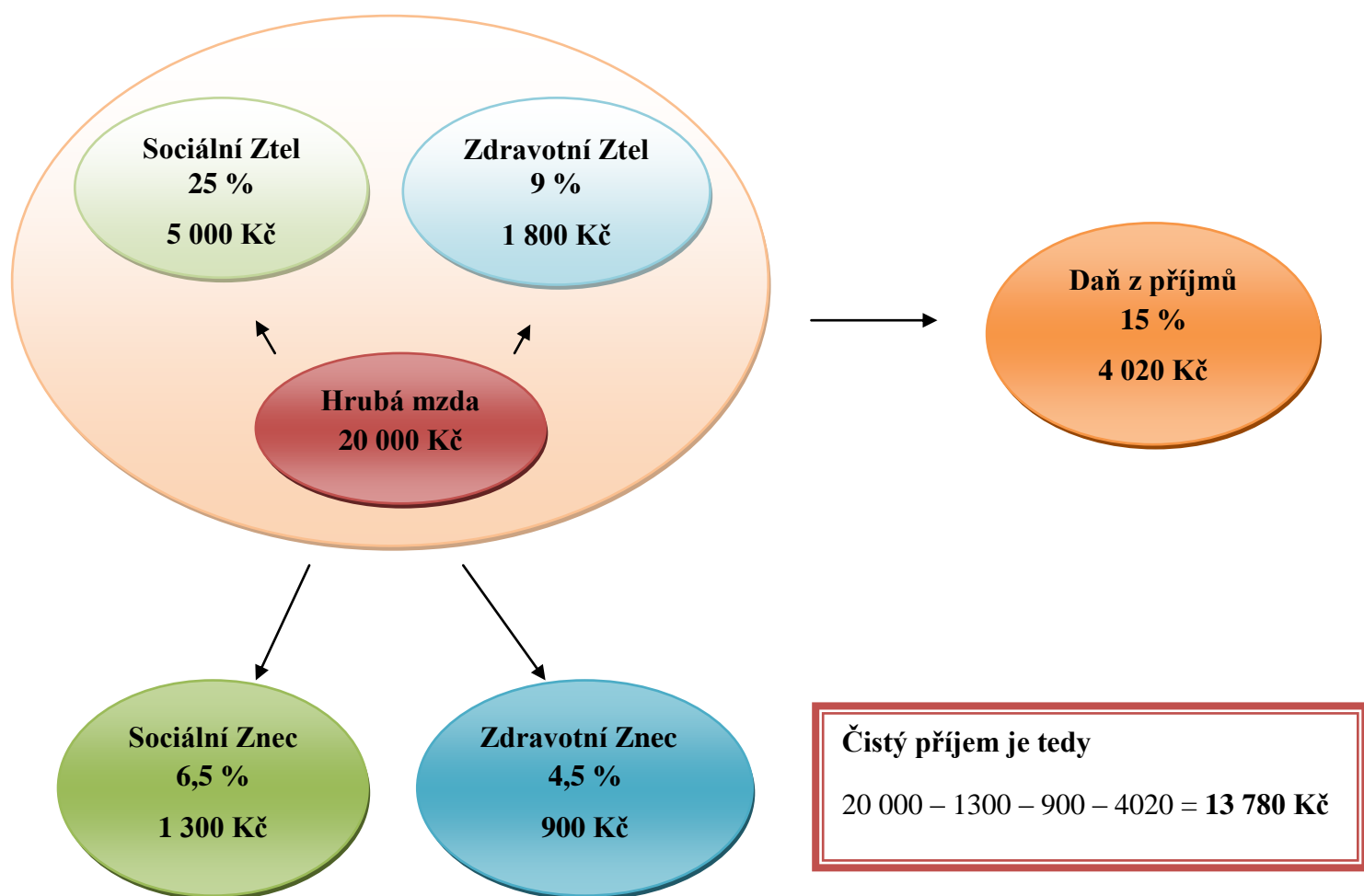
Jedním z důvodů, jak pro zavedení superhrubé mzdy, tak pro její zrušení je zprůhlednění celého systému. Domnívám se ovšem, že pokud nedojde k radikálnější změně systému, k výraznějšímu posunu nedojde.

Jak vláda slíbila zrušit to, co bylo zrušeno a naopak to vzkřísila [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: http://www.top09.cz/files/soubory/priloha-prezentace-superhruba-mzda_1586.pdf.

V následujícím textu se tedy pokusím představit 4 modely zdanění příjmů, které mají za cíl být pro poplatníka co nejvíce srozumitelné, byť na první pohled třeba politicky neprůchodné.

Co mají všechny čtyři modely společného?

- Stojí na myšlence, že je zbytečné systém komplikovat rozdělením platby pojistného mezi zaměstnance a zaměstnavatele. Pojistné jak placené zaměstnancem, tak zaměstnavatelem se připisuje na účet konkrétní fyzické osoby a toto rozdělení činí systém zbytečně složitým.
- Snahou všech čtyř modelů je tedy vytvořit systém, který bude méně komplikovaný, než systém současný.
- Zůstane zachována daňová zátěž ne jen celkově, ale i na jednotlivce.
- Pro lepší názornost všude vycházím ze situace, kdy je hrubá mzda 20 000 Kč.

Obrázek 4.1: Schéma výpočtu čistého příjmu, zdroj: vlastní tvorba

1. Superčistý příjem se zátěží zaměstnavatele

Tento model vychází z předpokladu, že pojistné má charakter daně a nejedná se tedy o příjem zaměstnance, není tedy možné zahrnout ho do základu daně.

Podle výše uvedených hodnot tak bude „nový“ hrubý příjem zaměstnance 17 800 Kč. (Podle obrázku: hrubá mzda – pojistné placené zaměstnancem). Pro zachování výnosu pak budou sazby pojistného a daně z příjmů při **základu daně 17 800 Kč** následující:

- **Pojistné na sociální zabezpečení** musí celkem činit 6 300 Kč (1300 + 5000), což odpovídá **35,39 %**
- **Zdravotní pojištění** musí celkem činit 2 700 Kč (900 + 1800), což odpovídá **15,17 %**
- **Daň z příjmů** musí činit 4 020 Kč, což odpovídá **22,6 %**

Při použití tohoto modelu by povinnost platit pojistné ležela na zaměstnavateli. Daň z příjmů, tak jako nyní, samozřejmě na zaměstnanci. Náklady na práci by zůstaly zachovány, tedy 26 800, ale zjednodušil by se výpočet. Nepřijde mi ale vhodné, byť jen psychologicky, takto zatěžovat zaměstnavatele.

2. Superčistý příjem se zátěží zaměstnance

V tomto modelu opět vycházíme z předpokladu, že pojistné má charakter daně a není tedy možné, zahrnout ho do základu pro výpočet daně z příjmů. Oproti modelu č. 1 ale přenášíme odpovědnost za pojistné na zaměstnance. Situace bude tedy vypadat následovně.

Zaměstnanec dostane „novou“ **hrubou mzdu 26 800 Kč**, což odpovídá současné superhrubé mzdě, ze které odvede pojistné a po odečtení pojistného dostane základ daně pro výpočet daně z příjmů.

Sazby by tedy vypadaly takto:

- **Pojistné na sociální zabezpečení** musí opět činit 6 300 Kč, což odpovídá **23,5 %**
- **Zdravotní pojištění** musí činit 2 700 Kč, což odpovídá **10,07 %**
- **Daň z příjmů** pak při výši 4 020 Kč, ze základu 17 800 Kč bude odpovídat **22,6 %**

3. Hrubý příjem

V tomto modelu vycházíme z předpokladu, že pojistné je benefitem zaměstnancem, tedy ho lze zařadit do základu pro výpočet daně z příjmů.

Hrubá mzda vyplacená zaměstnavatelem tedy bude 26 800 Kč, což bude jak základ daně pro výpočet pojistného, tak základ daně pro výpočet daně z příjmů. Sazby budou tedy vypadat následovně:

- **Pojistné na sociální zabezpečení** musí opět činit 6 300 Kč, což odpovídá **23,5 %**
- **Zdravotní pojištění** musí činit 2 700 Kč, což odpovídá **10,07 %**
- **Daň z příjmů** pak při výši 4 020 Kč, ze základu 26 800 Kč bude odpovídat **15 %**

4. Téměř současný model

Pro úplnost bych ještě uvedla 4. variantu, která je velmi podobná současnému nastavení s tím rozdílem, že to co nyní dostane zaměstnanec jako hrubou mzdu, v sobě nese ještě povinnost pro zaměstnance odvést svůj díl pojistného. V tomto 4. Modelu by bylo, tak jako ve všech předchozích, pojistné sloučeno a zaměstnanec by tak dostal 17 800 Kč, ze kterých by odvedl daň z příjmů, vyměřovacím základem by ovšem zůstala superhrubá mzda 26 800 Kč. Víceméně se jedná o velmi podobný model jako je ten současný, s tím rozdílem, že celé pojistné by odváděl zaměstnavatel.

Sazby by tedy byly stejné jako v modelu č. 3:

- **Pojistné na sociální zabezpečení** musí opět činit 6 300 Kč, což odpovídá **23,5 %**
- **Zdravotní pojištění** musí činit 2 700 Kč, což odpovídá **10,07 %**
- **Daň z příjmů** pak při výši 4 020 Kč, ze základu 26 800 Kč bude odpovídat **15 %**

Ze všech čtyř modelů se mi zdá nejlogičtější model druhý. Zaměstnavatelovy náklady na práci jsou zkrátka 26 800 Kč a odvod pojistného musí celkem činit téměř 34 % z tohoto základu. Pokud nebude pojistné nijak rozděleno mezi zaměstnance a zaměstnavatele, bude jednodušší ho vypočítat a výsledný efekt, tedy pojištění zaměstnance, bude stejný.

Vzhledem k daňovému charakteru pojistného by se mi zdálo rozumné nepřidávat ho do základu daně, neboť by pak docházelo v zásadě k dvojímu zdanění. Víím, že v českém

právním řádu není dvojí zdanění ničím tak výjimečným, ale principiálně se mi zdá lepší danit jednou, ale vyšší sazbou. Základ pro daň z příjmů pak bude opravdu pouze reálný příjem.

Jsem si vědoma toho, že přenesení platby pojistného pouze na jednu osobu by sebou neslo mnoho jiných změn. Například odměna pěstouna se pro účely zákonů upravující daně z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti.²⁷ Příjemce takovéto dávky pak z odměny musí odvést tu část pojistného, kterou má nyní povinnost zaplatit zaměstnanec. Principiálně se mi ale, i navzdory takovýmto komplikacím, zdá model č. 2 nejprůhlednější a pro zaměstnance snadno pochopitelný.

²⁷ § 47k zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů.

5 MECHANISMY SNÍŽENÍ VÝSLEDNÉ DANĚ

Zákon o daních z příjmů obsahuje několik termínů, které se vztahují různými způsoby ke snížení celkové daňové zátěže. Ráda bych je v této kapitole vysvětlila a systematicky zařadila do mechanismu danění. Jsem si samozřejmě vědoma toho, že pojmy jsou svou podstatou diametrálně odlišné, z hlediska terminologie může jít ale o pojmy snadno zaměnitelné, a proto jsem se rozhodla shrnout je v jedné kapitole.

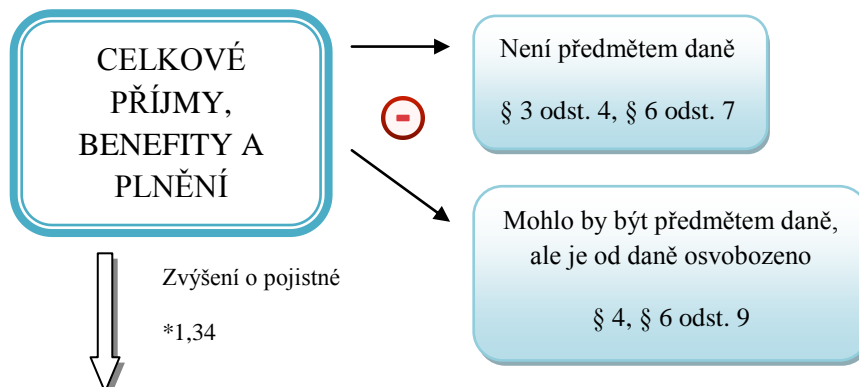
Jedná se o:

- Plnění, která nejsou předmětem daně
- Příjmy osvobozené od daně
- Nezdánitelnou část základu daně
- Slevy na dani
- Daňová zvýhodnění

Ráda bych pojmy zařadila do následujícího schématu, pro lepší přehlednost.

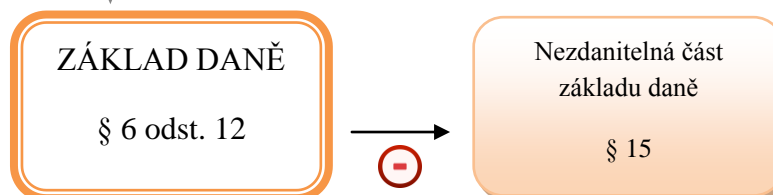
1. VYTVOŘENÍ

ZÁKLADU DANĚ

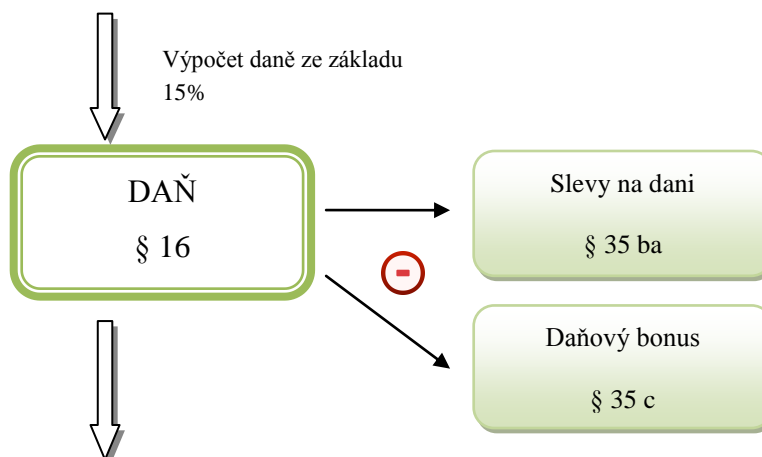

2. ÚPRAVA

ZÁKLADU DANĚ

3. ÚPRAVA DANĚ

Obrázek 5.1, Zdroj: vlastní tvorba

5.1 Plnění, která nejsou předmětem daně

„Příjmům“, které nejsou předmětem daně, jsem se již věnovala v kapitole 3.1.2. Slovo příjmy jsem dala do uvozovek z toho důvodu, že se v případech uvedených v § 6 odst. 7 zákona o daních z příjmů nejedná o příjmy, které by obohacovaly zaměstnance. Jde spíše o hodnoty nebo plnění, která jsou jistým protiplněním za to, co vynaložil zaměstnanec k tomu, aby mohl pracovat. Ve chvíli kdy zaměstnanec použije na práci své nářadí, opotřebí ho a zaměstnavatel mu opotřebení uhradí. Zaměstnanec tedy daným příjmem nedostane zisk. Vznikla mu ztráta,

tím, že své nářadí opotřebil a zaměstnavatel ji dorovnal. Stejně tak je tomu například u ochranných pomůcek – jedná se o nezbytnou pomůcku k řádnému výkonu té samotné práce. Opět se tedy nejedná o něco, co by zaměstnance obohatilo.

5.2 Příjmy osvobozené od daně

Proti tomu stojí příjmy, které jsou od daně osvobozeny. Těm jsem se věnovala v kapitole 3.1.3. Zde není na místě dávat příjmy do uvozovek, protože vše, co je uvedeno v § 6 odst. 9, a tedy i v § 4 zákona o daních z příjmů, má charakter příjmů. Jedná se o plnění, které zaměstnance obohatí. Jinak řečeno celý příjem / plnění, které je uvedeno v § 6 odst. 9 (§ 4) nepodléhá dani z příjmů ze závislé činnosti, pouze proto, že je od daně výslovně osvobozen.

5.3 Nezdánitelná část základu daně

Úpravu tohoto institutu nalezneme v § 15 zákona o daních z příjmů. Jedná se o možnost snížení daňového základu o určité položky, které jsou označovány jako nezdanitelná část základu daně.²⁸ Uplatnit lze tyto položky při ročním zúčtování daně.

Jedná se o:

Bezúplatné plnění, upravené v odstavci prvním. Zákon vymezuje okruh příjemců, kterým lze bezúplatné dary poskytnout a účel poskytnutí bezúplatného plnění. Dále je konkrétně vymezena hodnota plnění. Musí přesáhnout buď 2 % ze základu daně, nebo činit alespoň 1000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 15 % ze základu daně.

Zajímavé je konkrétní vymezení hodnoty poskytnutého bezúplatného plnění v podobě odběru krve nebo jejích složek na částku 2000 Kč a hodnota odběru orgánu od žijícího dárce se oceňuje částkou 20 000 Kč. Podle pokynu GFŘ D – 22 se odběrem krve rozumí i její složky, tedy například i darování krevní plasmy. Uplatnit si odběr krve jako nezdanitelnou část základu daně lze ovšem pouze za předpokladu, že dárci nebyly uhrazeny jiné, než prokazatelné náklady spojené s darováním.²⁹ Konkrétně darování krevní plasmy je často

²⁸ BRYCHTA, Ivan, VYCHOPENĚ, Jiří, STROUHAL, Jiří, PILAŘOVÁ, Ivana. *Daň z příjmů*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2015. ISBN: 978-80-7478-737-9, s. 272.

²⁹ Ministerstvo financí: Pokyn GFŘ D-22 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, č. 8/2015 Fz.

odměněno částkou 400 Kč.³⁰ Porovnáme-li daňovou úlevu, která nám odečtením 2000 Kč od základu daně vznikne s odměnou 400 Kč, je pro dárce výhodnější odměna. (15 % z 2000 je 300 Kč)

Dále se jedná o **úroky z úvěru na bytové potřeby**, které jsou upraveny v odstavci třetím a čtvrtém. Úvěr je omezen na úvěr ze stavebního spoření, podle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, dále na úvěr poskytnutý bankou snížený o státní příspěvek a v poslední řadě se jedná o úvěr poskytnutý stavební spořitelnou nebo bankou v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem.

Poplatník může uplatnit více úvěrů najednou, úhrnná částka úroků, o které se základ daně snižuje, ale nesmí překročit 300 000 Kč.

Další nezdanitelnou částí základu daně je **pojistné na spoření na penzi**, upravené v odstavci pátém. Konkrétně se jedná o penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění podle smlouvy o penzijním pojištění, uzavřené mezi poplatníkem a institucí penzijního pojištění a doplňkové penzijní spoření.

Od základu daně lze ve zdaňovacím období odečíst příspěvek v celkovém úhrnu nejvýše 12 000 Kč. Ovšem u penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření lze odečíst až částku, která se rovná úhrnu příspěvků, zaplacených poplatníkem sníženému o 12 000 Kč.³¹

Další platbou pojistného charakteru, která je nezdanitelnou částí základu daně, je **pojistné na soukromé životní pojištění**. Upraveno je v odstavci šestém. Maximální částka, kterou lze za zdaňovací období odečíst je opět 12 000 Kč.

V odstavci sedmém jsou, jako nezdanitelná část základu daně, upraveny **členské příspěvky zaplacené odborové organizaci**, která podle svých stanov obhájí hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců v rozsahu vymezeném zákonem č. 262/2006 Sb. zákoník práce. Odečíst lze maximálně částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů podle § 6 zákona o daních z příjmů, s výjimkou příjmů zdaněných srážkou podle zvláštní sazby daně. Maximální výše odečitatelné částky však nesmí překročit 3000 Kč.

³⁰ *Darujte krevní plazmu* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.caraplasma.cz/darujte-krevni-plazmu/>.

³¹ BRYCHTA, Ivan, VYCHOPENĚ, Jiří, STROUHAL, Jiří, PILAŘOVÁ, Ivana. *Daň z příjmů*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2015. ISBN: 978-80-7478-737-9, s. 276.

Poslední nezdánitelnou částí základu daně, která je upravena v odstavci devátém, jsou **úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání**. Nesměly však být hrazeny zaměstnavatelem. Odečíst lze maximálně 10 000 Kč. Poplatník, který je osobou se zdravotním postižením si může odečíst až 13 000 Kč a poplatník s těžkým zdravotním postižením až 15 000 Kč.

5.4 Slevy na dani

Jak už bylo uvedeno výše, slevy na dani, na rozdíl od nezdánitelných částí základu daně snižují až vlastní daň. Slevy na dani uplatnitelné na daň z příjmů ze závislé činnosti nalezneme v § 35ba zákona o daních z příjmů. Je zde výčet sedmi základních slev.

Sleva na poplatníka podle odst. 1 písm. a) činí 24 840 Kč. Jedná se o základní slevu, na kterou má nárok každý poplatník. Zajímavou výjimkou byla novela tohoto ustanovení, účinná od 1. 1. 2013, která z působnosti tohoto ustanovení vyjmula poplatníky, kteří k 1. lednu zdaňovacího období pobírají starobní důchod z důchodového pojištění nebo ze zahraničního povinného pojištění stejného druhu. Ustanovení bylo poměrně nešťastné hned z několika důvodů.

Tím prvním důvodem bylo časové kritérium 1. ledna. Vedlo to k tomu, že několik tisíc poživatelů starobního důchodu zažádalo o přerušení vyplácení starobního důchodu, třeba i jen na inkriminovaný den prvního ledna, aby na slevu na dani měli nárok.³² Generální finanční ředitelství k tomu ovšem vydalo následující zprávu: *V případě, kdy na základě žádosti poživatele starobního důchodu dojde k zastavení výplaty tohoto důchodu k 1. lednu a ze všech objektivních okolností vyplývá, že jediným účelem takového kroku je získání slevy na poplatníka dle zmíněného ustanovení zákona o daních z příjmů, bude tento postup posuzován orgány Finanční správy ČR ve vztahu k možnému zneužití práva a to se všemi důsledky vyplývajícími z daňového řádu.*³³

³² *Penzisté vyhráli. Stát jim vrátí slevu na dani, o niž přišli za Nečase* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: Penzisté vyhráli. Stát jim vrátí slevu na dani, o niž přišli za Nečase Zdroj: http://ekonomika.idnes.cz/stat-vrati-duchodcum-slevu-na-dani-za-rok-2013-fky-/ekonomika.aspx?c=A141007_225601_ekonomika_mlb.

³³ *Informace od finanční správy* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/2013/informace-k-priznani-slevy-na-dani-pracu-1182>.

Ten hlavní důvod, proč byla tato právní úprava nešťastná, pojmenoval až ústavní soud v Nálezu ÚS z 10. 7. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 31/13. Ústavní soud označil část § 35ba odst. 1 písm. a za protiústavní, konkrétně se jedná o rozpor s čl. 1 a čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 a 5 Listiny základních práv a svobod. Argumentace byla postavena na nesouladu s akcesorickou rovností jednak v rámci skupiny pracujících starobních důchodců, kdy jediným kritériem pro nárok na slevu na dani bylo pobírání starobního důchodu pouze v jeden den a dále zde došlo k rozporu s principem akcesorické rovnosti mezi pracujícími důchodci a ostatními poplatníky daně z příjmů. Tato protiústavní část ustanovení tak pozbyla platnosti k 3. 8. 2014. Až do 1. 4. 2017 si tak můžou pracující starobní důchodci, kteří v roce 2013 o slevu na dani přišli, zažádat o její vrácení.³⁴

Další slevou na dani podle písmene b) je **sleva na manžela** (manželku) ve výši 24 840 Kč. Kritériem ovšem je, aby manžel (manželka) neměl vlastní příjem za zdaňovací období přesahující částku 68 000 Kč. Pokud by byl manžel (manželka) držitelem průkazu ZTP/P, zvyšuje se částka na dvojnásobek.

Vzhledem k tomu, že k uplatnění této slevy je klíčový příjem manžela za celé zdaňovací období, není možné tuto slevu, na rozdíl od slevy na poplatníka, uplatňovat již při měsíčních zálohách.

Písmeno c) upravuje **základní slevu na invaliditu** ve výši 2 520 Kč. Uplatňuje ji poplatník, který pobírá invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně, nebo došlo-li k jeho zániku z důvodu souběhu nároku na starobní a invalidní důchod. Pokud poplatník pobírá důchod pro invaliditu 3. stupně, může podle písm. d) uplatnit **rozšířenou slevu na invaliditu** ve výši 5 040 Kč.

Další slevou je **sleva pro držitele průkazů ZTP/P** ve výši 16 140 Kč, upravená v písm. e).

Předposlední slevou je **sleva na studenta** ve výši 4 020 Kč, upravená v písm. f). Tu může poplatník uplatnit do dovršení 26 let, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem, případně až do dovršení 28 let, pokud se účastní prezenční formy studia v doktorském studijním programu.

³⁴ Finanční správa: *Dotazy a odpovědi k uplatňování slevy na dani pro starobní důchodce* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/dane/dan-z-prijmu/dotazy-a-odpovedi/casto-kladene-dotazy-sleva-na-dani-pro-starobni-duckodce-5391>.

Poslední slevou, kterou § 35ba upravuje je sleva za umístění dítěte. Její bližší specifikaci nalezneme v paragrafu následujícím, § 35bb. Slevu za umístění dítěte lze uplatnit v případě umístění dítěte v zařízení péče o děti předškolního věku, včetně mateřské školy a to ve výši prokazatelně vynaložených nákladů. Limitem výše uplatněné slevy je výše minimální mzdy. Tato sleva se také uplatňuje až při ročním zúčtování.

5.5 Daňové zvýhodnění

Novelou zákona o daních z příjmů, účinnou od 1. 1. 2005 došlo ke vzniku nového institutu „daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním ve společné domácnosti“. Před rokem 2005 bylo možné výslednou daň snížit díky nákladům na vyživované dítě formou nezdanitelného základu daně. Od 1. 1. 2005 obsahuje zákon o daních z příjmů nový paragraf 35c, který zavádí nový institut daňového zvýhodnění.

Poplatník má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním ve společné domácnosti ve výši 13 404 Kč ročně na první dítě, 17 404 Kč ročně na druhé dítě a 20 604 Kč na třetí dítě. Za vyživované dítě se podle odst. 6 považuje *dítě vlastní, osvojenec, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě, které přestalo být u tohoto poplatníka z důvodu nabytí plné svéprávnosti nebo zletilosti v pěstounské péči, dítě druhého z manželů, vlastní vnuk nebo vnuk druhého z manželů, pokud jeho rodiče nemají dostatečné příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit, pokud je*

a) nezletilým dítětem,

b) zletilým dítětem až do dovršení věku 26 let, jestliže nepobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a

1. soustavně se připravuje na budoucí povolání; příprava na budoucí povolání se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře,

2. nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, nebo

3. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost

Dočasný pobyt dítěte mimo domácnost nemá vliv na možnost uplatnění snížení.

Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo slevy na dani a daňového bonusu zároveň. Z toho důvodu je ale daňové zvýhodnění uplatňováno až po odečtení slev na dani podle § 35ba zákona o daních z příjmů.

Formu slevy na dani má daňové zvýhodnění do výše daňové povinnosti. Pokud je daňová povinnost nižší, než je výše daňového zvýhodnění, je daný rozdíl daňovým bonusem a poplatníkovi je vyplacen.

K tomu, aby byl poplatníkovi daňový bonus vyplacen, je ale potřeba, aby byl poplatník ekonomicky aktivní. Daňový bonus může poplatník uplatnit tehdy, pokud měl ve zdaňovacím období příjem alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy. Maximální výše daňového bonusu za zdaňovací období činí 60 300 Kč.

Daňový bonus i slevu na dani podle § 35c lze uplatňovat i při výpočtu měsíčních záloh. Měsíční úhrn příjmů pak musí dosahovat alespoň poloviny minimální mzdy a maximální výše měsíčního daňového bonusu může činit 5 025 Kč.

6 ZPŮSOBY ODVEDENÍ DANĚ

V této kapitole bych se ráda věnovala způsobům odvedení daně. Zákon o daních z příjmů upravuje dva způsoby a to sice sražením daně nebo odvedením zálohy. Nejprve se budu věnovat sražení daně (dále „srážková daň“).

6.1 Srážková daň

Pojem srážková daň v zákoně o daních z příjmů nenajdeme. Zákon upravuje možnost odvedení daně „srážkou“ na kterou se uplatní takzvaná „zvláštní sazba daně“. U příjmů ze závislé činnosti je tento způsob danění upraven v § 6 odst. 4 a vztahuje se na příjmy plynoucí z dohody o provedení práce, jejichž úhrnná výše u téhož plátce nepřesáhne za kalendářní měsíc částku 10 000 Kč. Dále musí být splněna podmínka, že poplatník u daného zaměstnavatele nepodepsal prohlášení k dani.

Takovýto příjem bude zdaněn tzv. zvláštní sazbou daně, která je upravena v § 36 zákona o daních z příjmů. Uplatnění této sazby se vztahuje pouze na taxativní³⁵ výčet příjmů. V odstavci druhém, písm. p) § 36 nalezneme právě výše popsaný příjem ze závislé činnosti.

Příjem splňující kriteria § 6 odst. 4 tak tvoří samostatný základ daně, na který se uplatní zvláštní sazba daně, která je 15 %, je tedy shodná se základní sazbou daně.

Základ daně se nesnižuje o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a zaokrouhluje se na celé koruny dolů.³⁶ Výsledná daň se také zaokrouhluje na celé koruny dolů. Daň odvede zaměstnavatel coby plátce správci daně do konce kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, kdy byl povinen provést srážku a zbylých 85 % vyplatí zaměstnanci.

Příjmy podle odstavce 4 nepodléhají pojistným odvodům, zaměstnanec tak opravdu dostane 85 % a zaměstnavatel za zaměstnance taktéž nemá žádné náklady spojené s platbou pojistného.

³⁵ PELC, Vladimír. Zákon o daních z příjmů. 1.vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2012, str. 973, § 36. ISBN 978-80-7400-364-6.

³⁶ § 36 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

Díky shodné sazbě daně, je daňová zátěž stejná v porovnání s daněním základní sazbou. Rozdíl je ovšem v nemožnosti uplatnění slev na dani. Vzhledem k tomu, že je ale jedním z kritérií pro uplatnění srážkové daně nepodepsání prohlášení k dani, lze předpokládat, že bude mít poplatník ještě jiný zdroj příjmu, ke kterému prohlášení k dani podepíše. Uplatňovat slevy na dani a daňová zvýhodnění je možné pouze jednou, ovšem pouze při výpočtu záloh.

Znamená to tedy, že pokud má poplatník příjem od dvou zaměstnavatelů, u zaměstnavatele A například na základě pracovní smlouvy a u druhého zaměstnavatele B na základě dohody o provedení práce, podepíše prohlášení k dani pouze u zaměstnavatele A. Na příjmy plynoucí z tohoto pracovního poměru jsou uplatňovány slevy na dani díky podepsanému prohlášení. U druhého zaměstnavatele má pracovník příjmy na základě dohody o provedení práce, prohlášení k dani už podepsat nemohl a příjmy má do výše 10 000 Kč. Tyto příjmy jsou pak daněny srážkou podle zvláštní sazby daně v plné 15% výši.

Pokud by příjmy od zaměstnavatele A ale nebyly tak vysoké, aby na ně byly uplatněny slevy v plné výši, dalo by se říci, že bude mít ještě jakousi rezervu, resp. že by sleva byla schopna pokrýt i vyšší příjmy. Tedy „zbyl by ještě kousek slevy“ na příjmy od zaměstnavatele B. V takovém případě je možné postupovat podle § 36 odst. 7 zákona o daních z příjmů.

Podle § 36 odst. 7 je možné podat daňové přiznání, do kterého budou zahrnuty i příjmy od zaměstnavatele B. Podle komentáře k § 36 *se tak uvedený příjem nemusí stát definitivně příjmem, z něhož je daň vybírána zvláštní sazbou daně tak, že by tato srážková daň byla daní konečnou a daňová povinnost poplatníka by byla touto srážkou splněna.*³⁷ Reálně je tak možné, že srážky formou zvláštní sazby daně se při jejich zahrnutí do daňového přiznání stanou zálohou.

6.2 Záloha na daň

Pokud nedojde ke splnění daňové povinnosti formou sražení daně podle zvláštní sazby, bude daň odvedena formou zálohy na daň podle § 38h zákona o daních z příjmů. Záloha se vypočítává ze základu pro výpočet zálohy, který je tvořen úhrnem příjmů za daný měsíc, vyjma příjmů, které byly zdaněny srážkou, a které jsou sníženy o částky, které jsou od daně osvobozeny a zvýšeny o povinné pojistné, tedy o 34 %. Záloha z takto vytvořeného základu,

³⁷ PELC, Vladimír. Zákon o daních z příjmů. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2015, str. 1000, § 36. ISBN 978-80-7400-517-6.

zaokrouhleného do 100 Kč na celé koruny nahoru a nad 100 Kč na celé stokoruny nahoru, činí 15 %.

Vliv na výši zálohy má ale fakt, zda poplatník u zaměstnavatele podepsal již zmiňované prohlášení k dani. Jedná se o prohlášení, ve kterém poplatník uvede všechny skutečnosti rozhodné pro přiznání slevy na dani a pro uplatnění daňového zvýhodnění na vyživované dítě.

Zde je nutné dodat, že zálohu nelze snížit o slevu na manžela, protože pro její uplatnění je rozhodný manželův příjem za dané zdaňovací období, což se poplatník dozví právě až na jeho konci a dále nelze při výpočtu záloh uplatnit slevu za umístění dítěte. Tyto slevy se zohlední až při ročním zúčtování záloh.

Zaměstnanec může mít v daném měsíci prohlášení podepsané pouze u jednoho zaměstnavatele. Zaměstnanec musí prohlášení podepsat nejpozději do 30 dnů po vstupu do zaměstnání. Pokud tak neučiní, má možnost prohlášení podepsat do 15. února,³⁸ ke slevám a daňovému zvýhodnění pak bude přihlédnuto až při ročním zúčtování.

K prohlášení všech rozhodných skutečností pro uplatnění slevy na dani a daňového zvýhodnění se používá tiskopis ministerstva financí, vzor č. 24.

6.3 Roční zúčtování

Má-li zaměstnanec ve zdaňovacím období zdanitelnou mzdu pouze od jednoho zaměstnavatele, nebo od více zaměstnavatelů, ale postupně, podepsal u nich prohlášení k dani a nepodává daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob, může svého posledního zaměstnavatele podle § 38ch zákona o daních z příjmů požádat o roční zúčtování záloh. Překážkou pro zažádání o roční zúčtování zaměstnavatelem není skutečnost, že měl zaměstnavatel příjmy, podléhající dani stržené srážkou.

K žádosti o roční zúčtování záloh zaměstnanec doloží nejpozději do 15. února doklady o zúčtované nebo vyplacené mzdě, sražených zálohách na daň z těchto příjmů, poskytnuté měsíční slevě na dani podle § 35ba, 35c a vyplacených daňových bonusech za uplynulé zdaňovací období.³⁹

³⁸ § 38k zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 38ch odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

K žádosti o roční zúčtování záloh slouží třetí část již zmíněného tiskopisu ministerstva financí č. 24.

Nepožádá-li zaměstnanec o roční zúčtování záloh, je sraženými zálohami ze mzdy jeho daňová povinnost splněna, pokud není povinen podat daňové přiznání podle § 38g zákona o daních z příjmů.⁴⁰

6.4 Daňové přiznání

Povinnost podat daňové přiznání má poplatník s příjmy ze závislé činnosti tehdy, pokud má příjmy od více plátců daně zároveň, případně má i jiné příjmy mimo příjmy ze závislé činnosti, které přesáhly 15 000 Kč za rok. Jinak řečeno, daňové přiznání není povinen podat poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti podle § 6 zákona o daních z příjmů pouze od jednoho nebo postupně od více plátců daně, a u všech těchto plátců daně na příslušné zdaňovací období poplatník podepsal prohlášení k dani. Vyjmuty jsou příjmy od daně osvobozené a příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou.

Zákon o daních z příjmů však upravuje ještě další případy, kdy je poplatník povinen daňové přiznání podat. Patří mezi ně následující situace:

- Roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, sice nepřesáhnou 15 000 Kč, ale vykazují ztrátu.
- Dále má povinnost podat daňové přiznání ten, u něhož se daň zvyšuje o solidární přírůstek.
- Pokud plátce daně zjistí, že došlo k neoprávněnému vyplacení daňového bonusu, nebo byl zjištěn dluh na dani, a to vše z důvodu poplatníkovy zavinění.
- Pokud byly poplatníkovi vyplaceny příjmy ze závislé činnosti za uplynulá léta, které se nepovažovaly podle § 5 odst. 4 zákona o daních z příjmů za jeho příjmy ve zdaňovacím období, kdy byly zúčtovány plátcem daně v jeho prospěch.
- Poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti a uplatňuje pro snížení základu daně hodnotu bezúplatného plnění poskytnutého do zahraničí za podmínek uvedených v § 15 odst. 1.

⁴⁰ § 38h odst. 9 zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

- Daňové přiznání je povinen podat poplatník, u kterého došlo k výplatě pojistného plnění ze soukromého životního pojištění, jiného příjmu, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, nebo k předčasnému ukončení pojistné smlouvy soukromého životního pojištění, v důsledku kterých došlo ke vzniku povinnosti zdanit příjem ze závislé činnosti.

Na druhou stranu, ne vždy poplatník podává daňové přiznání proto, že musí. Jsou i situace, kdy je pro poplatníka podání daňového přiznání výhodné. Pokud je například poplatník zaměstnaný po dobu pouze půl roku a má příjem tak vysoký, že každý měsíc odvádí zálohu na daň, (tedy sleva na dani je menší, než vypočítaná záloha) a druhý půl rok je nezaměstnaný, vyplatí se mu daňové přiznání podat. Má tak možnost uplatnit celkovou výši slevy na dani na poplatníka a nevyčerpaná část je mu vyplacena zpět. Samozřejmě jen do maximální výše odvedených prostředků.

7 POKYNY ŘADY D

V této práci jsem již některé pokyny řady D zmínila. Dosud jim ovšem nebyl věnován žádný ucelený prostor, což bych ráda učinila v této kapitole.

Při snaze klasifikovat pokyny řady D vydávané generálním finančním ředitelstvím, dojdeme k závěru, že se jedná o metodický interní normativní předpis, jehož cílem je usnadnit orientaci v daňových zákonech a nastavit pravidla pro finanční správu. Nejedná se tedy o obecně závazný právní předpis.

Je ovšem nutné dodat, že pokyny řady D mají charakter závazné správní praxe,⁴¹ což vede k tomu, že jsou právně závazné pro správce daně. Tím je tedy zaručeno, že nebude docházet k rozdílnému jednání mezi jednotlivými správci daně. Nepřímo má tato interní závaznost pokynů řady D dopad na samotné poplatníky, kteří se přirozeně přizpůsobí výkladu zákona podle pokynu, který bude následně správcem daně uplatněn. Přirozenou snahou poplatníka tak bude snaha být v souladu se správcem daně.⁴²

Pokud by ovšem došlo k neshodě s výkladem v pokynu řady D, a spor by se dostal před soud, byl by soud vázán pouze zněním zákona. Je tedy možné, že by soud shledal jako správný postup i postup v rozporu s pokynem řady D.

Mezi pokyny řady D významné pro daň z příjmů ze závislé činnosti zařadíme zejména pokyn **z roku 2015 č. 22**. Nahrazuje pokyn č. 6 a věnuje se postupu uplatňování některých vybraných ustanovení zákona o daních z příjmů. Hned v úvodu, v čl. 1 je zakotvena zásada materiální pravdy, kdy pokyn říká: *Při uplatňování zákona se bere v úvahu vždy skutečný obsah právního úkonu nebo jiné skutečnosti rozhodné pro stanovení či vybrání daně, pokud je zastřený stavem formálně právním a liší se od něho. Jednotlivé skutečnosti je nutné posuzovat vždy ve vzájemné souvislosti.*

⁴¹ Závaznost interních správních aktů byla judikována NSS, např. Nejvyšší správní soud, 7 Afs 45/2007-251.

⁴² *Nový pokyn k dani z příjmů D – 22 a povinnost se jím řídit* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/novy-pokyn-k-dani-z-prijmu-d-22-a-povinnost-se-jim-ridit/>, *Pokyny řady D* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.smartech.cz/pokyny-rady-d/>, *Pokyn č. D-6 aneb důležité změny ve výkladu zákona o daních z příjmů* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d37541v47437-pokyn-c-d-6-aneb-dulezite-zmeny-ve-vykladu-zakona-o-danich-z/>.

Použit lze tento pokyn až pro zdaňovací období počínající rokem 2014.

Závislé činnosti se týkají následující ustanovení tohoto pokynu:

Článek IV specifikuje pojem stálý byt, uvedený v § 2 odst. 4 zákona o daních z příjmů. Dále je v tomto článku popsána situace, kdy se daňová povinnost poplatníka vůči České republice v průběhu zdaňovacího období změní, v důsledku změny bydliště. Za takové situace se statut poplatník posuzuje vždy adekvátně k dané situaci a zohlední se tato skutečnost při stanovení výše daňové povinnosti. Veliký prostor je v tomto článku věnován upřesnění § 4 zákona o daních z příjmů, který upravuje osvobození od daně.

Dále je zde specifikován § 5 odst. 4 zákona o daních z příjmů. Pokyn stanovuje pravidla pro situaci, kdy je poplatníkovi vyplacena pouze část čisté mzdy. Za takové situace se pak stejným procentem, které tvoří podíl vyplacené čisté mzdy vůči celé čisté mzdě, vypočítá hrubá mzda a následně i výše pojistného a zálohy na daň.

Velký prostor pokyn věnuje také § 6 zákona o daních z příjmů. Zmiňuje zde několik bodů, nebudu se věnovat všem. Zmíním ale například specifikaci odst. 9 písm. d) a e) zákona o daních z příjmů, kdy se pokyn vyjadřuje k pojmu rodinní příslušníci a uvádí, že kritériem může být pouze faktické soužití. Není tedy nezbytný příbuzenský, nebo manželský vztah. Zajímavá je pro mě také specifikace písm. f), kdy pokyn uvádí, že do 183 dnů, které jsou v písm. f) uvedeny se zahrnují jednak dny příjezdu a odjezdu, a dále i dny, které nerezident stráví mimo Českou republiku, jako jsou víkendy a svátky, pokud po nich opět pokračuje v práci na území České republiky.

Dále se pokyn věnuje § 15 zákona o daních z příjmů. Upřesňuje zde, že hodnotu poskytnutých bezúplatných plnění je možné odečíst jen v tom zdaňovacím období, ve kterém byla prokazatelně poskytnuta. Specifikováno je zde například darování krve, které jsem popsala již výše, dále ustanovení odst. 3 a 4 a také pokyn vymezuje obsah potvrzení zahraničního správce daně, které nalezneme v § 15 odst. 9 a § 35ba a 35c zákona o daních z příjmů.

Podstatné je také upřesnění příjmů manžela/manželky, které jsou upraveny v § 35ba zákona o daních z příjmů. Pokyn říká, že *vlastními příjmy manželky (manžela) se rozumí úhrn všech vlastních příjmů dosažených ve zdaňovacím období nesnížených o daňové výdaje (hrubý příjem) včetně příjmů, které podléhají srážkové dani nebo jsou osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob nebo nejsou předmětem této daně*. Zákon upřesňuje, které příjmy se do příjmů nezahrnují, jedná se o taxativní výčet, který pokyn upřesňuje. V pokynu tak nalezneme

například rozpis dávek pěstounské péče, dávek poskytovaných v závislosti na výši příjmů nebo dávek pomoci v hmotné nouzi. V případě, že manželé nežijí spolu a jeden z manželů platí výživné na dítě, nezahrnuje se tato částka do příjmu druhého z manželů. Tato částka je určena výhradně pro potřeby dítěte. Ovšem částky nad rámec soudem stanovené výše výživného se již do příjmů manžela podle pokynu zahrnují.

Tato část pokynu, vztahující se ke slevě na dani na manžela se mi zdá zajímavá, vzhledem k tomu, že z ní dle mého názoru vyplývá, jako by uvažovala o situaci, kdy manželé nežijí spolu, a jeden druhému platí výživné na dítě. V § 35ba odst. 1 písm. b) je ovšem uvedeno, že slevu na manžela lze uplatnit pouze za předpokladu, že manželé žijí ve společně hospodařící domácnosti. Neumím si tedy představit situaci, kdy toto kritérium manželé splňují, ale zároveň je dítě svěřeno do péče pouze jednomu z rodičů a druhý rodič platí výživné.

Poslední ustanovení, ke kterému se tento pokyn vyjadřuje a dopadá na příjmy ze závislé činnosti, je § 35c odst. 6, kdy pokyn vymezuje pojem dítě převzaté do péče, která nahrazuje péči rodičů, a to tak, že se jedná o dítě, *jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě, jehož rodič zemřel, a dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu.*

Další, velmi významný pokyn řady D, který byl v práci také již zmíněn, je pokyn **č. 285 z roku 2005**. Cílem tohoto pokynu je vymezit hranice pro klasifikaci příjmu jako příjmu plynoucího ze závislé činnosti. Jedná se tedy o vodítko, které pomůže klasifikovat příjem plynoucí z jiného, než pracovněprávního vztahu.

Pokyn zdůrazňuje, že pro to, aby byl příjem daněn jako příjem ze závislé činnosti, není podstatný formálně právní základ, ale klíčová je materiální podstata vztahu. Z toho důvodu, bylo nezbytné materiální kritéria vymezit, a to i vzhledem k obsahu odstavce 1 písm. a, jehož vymezení se ukázalo jako nedostačující. Okolnosti indikující vztah závislé činnosti jsem popsala již výše.

Poslední pokyn řady D, který zde zmíním, je pokyn **č. 324 z roku 2009**. Tento pokyn upřesňuje bytové potřeby uvedené v § 15 odst. 3 písm. h), vzhledem k tomu, že si ministerstvo financí uvědomuje, že při interpretaci tohoto ustanovení mohou vznikat určité nejasnosti.

Pokyn tedy říká, že *smyslem a cílem právní úpravy daní z příjmů je zvýhodnit takové fyzické osoby, které uspokojují svou potřebu bydlení způsoby uvedenými v § 15 odst. 3 písm. a) až*

g) zákona o daních z příjmů, přičemž způsob úvěrového financování by neměl být podstatný. S ohledem na výše uvedené tak lze za bytovou potřebu považovat i splácení úvěrů na splacení následných hypotéčních úvěrů či úvěrů ze stavebního spoření, kterými byly refinancovány předchozí úvěry na financování bytových potřeb podle § 15 odst. 3 písm. a) až h) zákona o daních z příjmů.

8 SLOŽITOST SYSTÉMU DANĚNÍ PRÁCE

Získat data srovnávající danění příjmů fyzický osob mezi jednotlivými státy je poměrně náročné, natož pak data o danění příjmů ze závislé činnosti. Data, která jsou ovšem dostupná, se týkají obecného hodnocení daňových systémů jednotlivých států. V takových žebříčcích si příliš dobře nevedeme.

Společnost PricewaterhouseCoopers zveřejnila již desátý ročník studie „*Paying taxes*“, ve které ve spolupráci se světovou obchodní bankou hodnotí daňové systémy ve 189 zemích světa. Nástrojem hodnocení jsou tři základní kritéria: Daňové zatížení, kdy se vypočítává celkové daňové zatížení středně velké společnosti. Dále se hodnotí časová náročnost vyplnění všech potřebných tiskopisů ke splnění daňové povinnosti a posledním kritériem je počet plateb, tedy počet všech druhů daní, které musí společnost za rok zaplatit.⁴³

Celkově Česká Republika obsadila 122. místo ze 189 zemí. Celková daňová zátěž činí 50,4 %, časová náročnost je 405 hodin a počet plateb je 8.⁴⁴ Podrobný rozpis těchto údajů je přílohou číslo 2 této práce.

Zajímavé je spočítat si světově průměrné hodnoty u jednotlivých kritérií. Průměrný počet plateb za rok činí 25,5. Zde si tedy Česká Republika vede velmi dobře. Průměrné daňové zatížení činí 41,4 %, hodnota České republiky je tedy ve světovém měřítku lehce podprůměrná a naší největší slabinou je rozhodně administrativní náročnost splnění daňové povinnosti. Průměrný počet hodin totiž činí 290,8 hodin a Česká Republika dosáhla 405 hodin za rok.

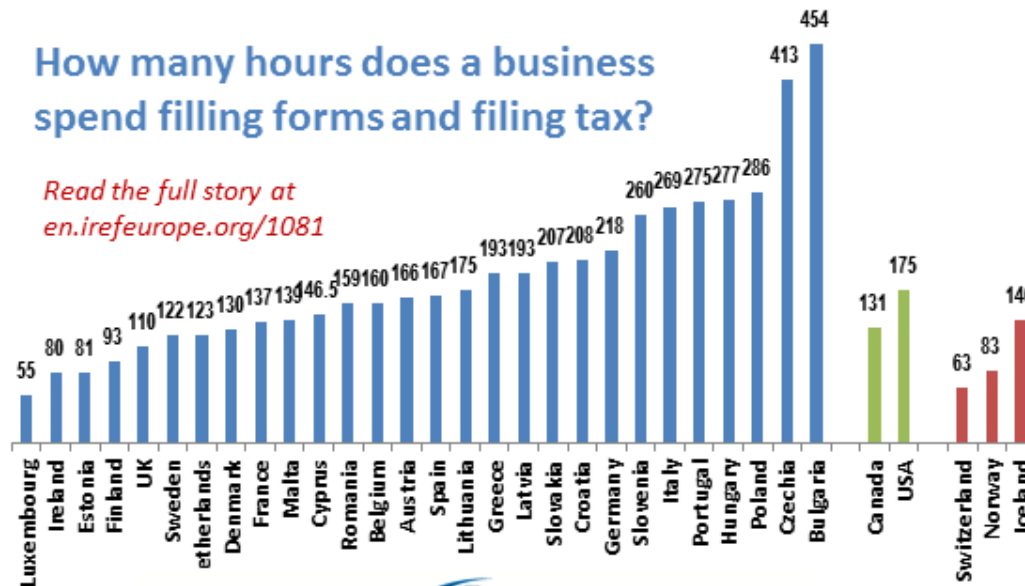
Pro grafické porovnání časové náročnosti může posloužit i následující graf, který čerpá z dat z předchozího měření, vztahujícího se na roky 2006 - 2010, kdy češi nad vyplňováním formulářů strávili 413 hodin. Ve světovém měřítku však k nijak zásadnímu posunu nedošlo.

⁴³ *PWC report* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/about-the-report.html>.

⁴⁴ *Overall ranking and data tables* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/overall-ranking-and-data-tables.html>.

How many hours does a business spend filling forms and filing tax?

Read the full story at
en.irefeurope.org/1081

Data: World Bank (2015)
 Numbers show total hours
 per year per typical business

@IREF_EU
 IREFEUROPE.ORG

INSTITUTE FOR RESEARCH IN ECONOMIC AND FISCAL ISSUES

Zdroj: <http://en.irefeurope.org/EU-s-complicated-tax-forms-measured,a1081>

Nicméně je pozitivní vidět, že časová náročnost daňových administrativních povinností má klesající tendenci. Mezi léty 1996 – 2000, podle údajů světové obchodní banky, byl průměrný počet hodin strávený nad daňovou administrativou dokonce 557 hodin za rok.⁴⁵

K tomu, že by se měl daňový systém České republiky zjednodušit, čímž by došlo k efektivnějšímu výběru daní, se ostatně také vyjádřila Evropská Komise ve svém *DOPORUČENÍ RADY k národnímu programu reformy České republiky na rok 2014 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2014*.⁴⁶

Jak je to ale se složitostí danění příjmů ze závislé činnosti? Tomu by se ráda věnovala v následující podkapitole.

⁴⁵ *Time to prepare and pay taxes* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.DURS>.

⁴⁶ *Doporučení Rady* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_czech_cs.pdf.

8.1 Složitost danění příjmů ze závislé činnosti

To že jsou daně složité, je skloňováno poměrně často. Zajímalo mě tedy, jak opravdu vnímají danění své práce samotní zaměstnanci, a zda se orientují v systému, kterým je vypočítána jejich výsledná čistá mzda.

V této souvislosti jsem si dovolila udělat malý průzkum. Vzorek respondentů sice neodpovídá kvalitnímu sociologickému výzkumu a samozřejmě si tedy netroufám vyvozovat z něj nějaké významné závěry. Pro malou ukázkou je snad ale dostačující.

Dotazník je přílohou č. 3 této práce, stejně tak jako grafy, znázorňující odpovědi respondentů.

Získala jsem odpovědi od 218 respondentů, a byť tento počet nelze označit za reprezentativní vzorek, je z odpovědí patrné, že systém danění není příliš srozumitelný. Respondenti většinou dobře odpovídají na otázku jak vysoká je sazba daně, stejně tak mnoho respondentů ví, co znamená pojem superhubá mzda, pokud ale dojde na otázku, která tyto znalosti převádí do praxe, už jen minimum dotázaných dokáže říci, jaká je opravdová míra zdanění. Přesto, že si 19 % dotázaných myslí, že systému danění rozumí výborně, na konkrétní otázku, kolik tisíc je ve výsledku odvedeno do státní kasy už odpovědělo správně pouze 12 %.

V každém případě ale mají zaměstnanci zájem o to systému rozumět, kdyby nebyl natolik složitý. To je rozhodně informace, kterou by si měli vzít zákonodárci k srdci, zvláště pokud by se jí podařilo potvrdit i u reprezentativnějšího vzorku.

8.2 Faktory mající vliv na složitost systému

V první řadě je podle mého názoru problém v tom, že se mechanismus danění práce neučí v nějaké základní míře na středních školách. Již od 15 let je možné si přivydělávat a studenti se tak poměrně brzy s daněmi mohou dostat do styku. Bohužel však ve středoškolských osnovách stále nenalezneme nic, co by studenty připravilo na reálný styk s daněmi. Proč se neučí rozdíly mezi dohodou o pracovní činnosti a provedení práce? Jaká je sazba daně, kdy vzniká povinnost platit pojistné? Všechny tyto znalosti by v budoucnu využili všichni studenti bez rozdílu. Což se například o endoplazmatickém retikulu říci nedá.

Pokud by tedy absolventi středních škol měli o daňovém systému již nějaké znalosti, určitě by označení systému za složitý nebylo skloňováno tak často. Jinak řečeno vyplnit složenkou, nastavit v bance trvalý příkaz, nebo poslat doporučený dopis pro nás složité není. Protože to

umíme. Pokud bychom ale měli vysvětlovat vyplňování složenky někomu z třetího světa, kdo s tím nikdy konfrontován nebyl, také to pro něj bude složité. Chci tím tedy říci, že označení systému za složitý je relativní.

Samozřejmě to ale neznamená, že by systém nemohl být jednodušší. Ráda bych se tedy níže věnovala prvkům, které systém v očích veřejnosti činí složitým.

8.2.1 Daňový základ

Prvním problémem je podle mého názoru samotný základ pro výpočet daně. Jedním z důvodů pro zavedení superhrubé mzdy, byla snaha, jak jsem již výše uvedla, o větší transparentnost povinných odvodů. Je sice pravděpodobné, že si zaměstnanci uvědomili, kolik svého zaměstnavatele stojí, nicméně celý výpočet se značně zkomplikoval.

Důkazem je důvodová zpráva k zákonu č. 261/2007 Sb., který superhrubou mzdu zavádí. Můžeme se v ní dočíst: *„Zdůrazňuje se, že v tomto nejde o platbu pojistného zaměstnavatele za zaměstnance a tudíž ani o příjem zaměstnance a zaměstnavatel přitom může tuto částku uplatnit jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. To se týká jak zaměstnavatele - právnické osoby, tak i zaměstnavatele - fyzické osoby. Aby se však udržela určitá kontinuita s režimem pojistného, které platí zaměstnanec nebo pojistného, které za svoji osobu platí OSVČ, navrhuje se, aby se právě o toto pojistné (jde o 35 % z hrubé mzdy) zvýšil základ daně zaměstnance. Tento základ daně je ovšem možné zvýšit jedině za předpokladu, že bude v zákoně 35 % pojistného vymezeno pouze pro účely zákona jako fiktivní zvýšení základu daně zaměstnance. Tím bude dosaženo toho, že se o tuto částku zvýší základ daně, a současně nebude ovlivněn vyměřovací základ pro povinné pojistné u zaměstnance.“⁴⁷*

Fakt, že něco fiktivně navyšujeme a uměle vytváříme základ daně pouze pro účely jednoho druhu příjmu a pro jiný už to neplatí, nevnímám příliš jako zjednodušení systému.

Například odměna pěstouna upravena zákonem o sociálně právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. podle § 47j činí při péči o jedno dítě 8000. Podle § 47k má ovšem charakter příjmu ze závislé činnosti. Pokud bude mít tedy pěstoun klasický pracovní poměr, kde u zaměstnavatele podepíše prohlášení k dani, bude jeho pěstounská odměna zdaněna 15 %. Nikoliv ale 15 % z 8000 ale z $8000 * 1,34$, což je 10 720 Kč. Po zaokrouhlení je základ daně 10 800 Kč. Daň tedy odpovídá 1 620 Kč. Dále musí pěstoun z odměny pěstouna odvést pojistné, a vzhledem

⁴⁷ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů, č. 261/2007.

k tomu, že se jedná o jeho vedlejší příjem, bude zdravotní pojištění vypočítáváno z 8000, nikoliv z minimálního vyměřovacího základu. Čistá odměna pěstouna tak činí 5 500 Kč. Nemyslím si, že by byl pro pěstouna, který se v zákoně o sociálně právní ochraně dětí dočte, že má nárok na odměnu 8000 Kč, výpočet jeho odměny jednoduchý.

8.2.2 Mechanismy snížení výsledné daně

Tyto mechanismy jsem výše již popsala. Rozumím tomu, že snahou zákonodárce je daň co nejvíce individualizovat a přizpůsobit situaci a možnostem poplatníka daně. Na druhou stranu se logicky jedná o faktor, který celý systém zesložituje. Aby bylo možné daň individualizovat, je k tomu samozřejmě nezbytný nějaký administrativní aparát, který jednotlivé okolnosti zanesou do příslušných formulářů a adekvátně k tomu stanoví výši daně.

Neméně významný je také fakt, že je nutné rozlišovat, na jaké příjmy lze například slevu na dani uplatnit. Tedy že prohlášení k dani lze podepsat pouze u jednoho zaměstnavatele, což sebou nese následky pro výši dalších příjmů. Jinak řečeno, ne všechny příjmy se pak daní stejně.

8.2.3 Velké množství pojišťoven

Dalším faktorem, který nepřispívá k jednoduchosti systému, je velké množství zdravotních pojišťoven, na jejichž účty posílají plátcí daně pojistné. Konkrétně jich je sedm,⁴⁸ což znamená, že zaměstnavatelé se můžou dostat do situace, kdy budou posílat za své zaměstnance pojistné až osmi institucím, počítáme-li i správu sociálního zabezpečení.

8.2.4 Solidární zvýšení daně

Tato druhá sazba daně je sice méně složitá, než progresivní sazba, která byla účinná do konce roku 2007, nicméně stále se jedná o prvek, který systém zesložituje.

8.3 Návrhy na změnu

Určitě se nedá říci, že všechno co činí systém složitý, by se dalo zrušit. Všechny prvky mají nějaký svůj důvod a jde jen o to, co převažuje. Zda smysluplnost daného prvku, nebo by se dal něčím nahradit, případně zrušit, v zájmu zjednodušení.

⁴⁸ *Seznam zdravotních pojišťoven* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/zdravotni-pojistovny_945_839_1.html.

Otázkou ovšem je, o jaké zjednodušení nám půjde. Náročnou administrativu asi nikdo neshledává jako něco, o co bychom měli usilovat, ale složitý systém danění může nepochybně část politické garnitury vnímat jako prostředek k získání většího daňového výnosu. Pod rouškou složitosti si mnozí poplatníci nemusí uvědomit, jak veliké procento svých příjmů odvádí do státní kasy. Pokud by jim toto tajemství bylo odhaleno, mohlo by to vést k silné nevoli. Daně jsou bezesporu velmi silný politický nástroj. Zejména daň z příjmů, která dopadá na drtivou většinu voličů. Jedná se o daň, která je velmi vidět a i poplatníci, kteří daním moc nerozumí si její zvýšení nebo snížení snadno uvědomí. Pokud se ovšem deklaruje 15% sazba daně z příjmů, ale zvýší se základ daně, což si už ne každý uvědomí, může jít jednoduše o politický trik, kdy je deklarována nízká sazba, ale efektivní míra zdanění daní z příjmů odpovídá 20,1 %. Je tedy otázkou, kdo si co představí pod pojmem „zjednodušení“.

Já bych systém co nejvíce zjednodušila i za cenu „odhalení tajemství“. Proto bych se tedy ráda vyjádřila k výše uvedeným prvkům, které činí systém složitým.

8.3.1 Daňový základ

Daňový základ v podobě superhrubé mzdy bych zrušila a sjednotila bych základ daně pro výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti a pro výpočet pojistného. Ostatně to nám doporučuje i Evropská komise ve výše zmíněném doporučení, konkrétně v bodě 2 na str. 6.

Tím hlavním důvodem je charakter pojistného, který by podle mého názoru základem daně pro svůj daňový ráz být neměl. Tomu jsem se věnovala v předchozích částech této práce. Vhodný by mi tedy přišel výše zmíněný model č. 2 „superčistý příjem se zátěží zaměstnance.“

Zároveň zrušení superhrubé mzdy, tedy zjednodušení systému, automaticky nemusí znamenat snížení daňového výnosu. Lze adekvátně ke změněnému základu upravit sazbu daně a daňový výnos bude zachován. Otázkou samozřejmě zůstává, jak politicky průchodné to je, vzhledem k tomu, že značná část populace může změnu vnímat pouze jako zvýšení sazby, což nezní dobře, ale změnu základu už si neuvědomí.

8.3.2 Ponechat rovnou sazbu

Při snaze odpovědět si na otázku, zda ponechat rovnou sazbu daně, či se přiklonit k sazbě progresivní, se můžeme nejprve ptát, jak moc je progresivní daň spravedlivá, či nespravedlivá.

Člověk by mohl říct, že nejspravedlivější bude sazba rovná. Je to stejná procentní sazba pro všechny a díky tomu, že se jedná o procentní vymezení, nikoliv o pevně danou částku, bude zohledněna výše příjmů.

Pokud tedy někdo vydělá 20 000 Kč, bude 15 % 3000 Kč. Pokud vyděláte 60 000 Kč, bude 15 % 9000 Kč. Míra ztráty, kterou poplatník musí nést, bude stejná, protože procentuelní hodnota bude u obou poplatníků shodná. Dá se ale opravdu říct, že 3000 Kč znamenají pro poplatníka, co vydělá 20 000 Kč totéž, co 9000 Kč pro poplatníka, který vydělá 60 000 Kč? To je otázka. Na jednu stranu vzhledem ke klesajícímu meznímu užítku peněz by se dalo říct, že pro toho kdo vydělává víc, bude větší daň menší ztrátou, než pro toho, kdo vydělává méně, byť se jedná o stejné procento. Na druhou stranu zde sehrávají roli i jiné faktory, a reálně na to tak poplatník s většími příjmy nemusí pohlížet. Je celkem nepravděpodobné, že by si řekl, peněz už má dost, a nevádí mi tedy větší daňová zátěž, protože pro mě peníze už tolik neznamenají. Pravděpodobnější bude, že by rád peníze rozumně investoval a to bez ohledu na to, zda jejich hodnota klesá.

Zůstává tedy otázkou, zda by se na progresivní sazbu daně dalo nahlížet spravedlivě s ohledem na klesající mezní užitek peněz. Tedy že vyšší míra zdanění z většího příjmu je spravedlivá, neboť hodnota ztráty bude stejná pro oba poplatníky. To podporuje i teorie vertikální spravedlnosti, která představuje názor, že lidé s většími příjmy si mohou dovolit větší daňové zatížení a to ne jen lineárně, ale i ve větším poměru, tedy že sazba daně může být progresivní.⁴⁹

Tato úvaha nám tedy v odpovědi na otázku, zda je spravedlivější rovná nebo progresivní sazba nepomohla. Vidím ale jiné argumenty pro zachování rovné sazby daně.

Tím prvním bude určitě fakt, že oproti progresivní sazbě je výpočet rovné daně mnohem jednodušší.

Dále má podle mého názoru, v teoretické rovině, progresivní sazba negativní vliv na pracovníky, kteří se snaží mít vyšší příjmy tím, že práci věnují více času. Neroste jim tedy mzda, ale většího příjmu dosahují tím, že práci věnují více času. V takovém případě má progresivní sazba vliv na ochotu pracovat, vzhledem k tomu, že klesá reálná výše odměny s přibývajícimi hodinami práce.

⁴⁹ *Progresivní nebo "rovná" daň - ekonomické i politické dilema* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/868>.

Pokud zaměstnanec odpracuje 60 hodin s hodinovou sazbou 100 Kč / hodinu, vydělá si 6000 Kč. Při zdanění 15% bude výše hodinové odměny odpovídat 85 Kč. Pokud by zaměstnanec pracoval více hodin a vydělal by si tak 8000 Kč, a hranice pro vyšší sazbu daně by byla například právě 6000 a na příjem nad tuto hranici by se vztahovala sazba například 20 %, byla by jeho reálná hodinová odměna za těch dalších 20 hodin už jen 80 Kč.

Pokud bychom zohlednily fakt, že mezní užitek peněz s jejich narůstajícím množstvím klesá a fakt, že s přibývajícemi hodinami práce odměna za hodinu práce klesá, musí progresivní sazba zákonitě vést k tomu, že zaměstnanec dříve upřednostní před prací svůj volný čas. Demotivace k práci z hlediska produktivity ekonomiky určitě není žádoucí.

Dalším dopad, který progresivní sazba daně může mít, je nárůst snahy o daňové úniky u vysokopříjmových zaměstnanců. To by zároveň vedlo k nutnosti rozšířit aparát, který na výběr daní dohlíží, což by znamenalo další výdaje.

Argumentům pro progresivní či rovnou sazbu daně přichází ze strany ekonomů či politiků mnoho. Vždy je ale důležité uvědomit si, čeho se má danou sazbou dosáhnout a jaká je výchozí situace. Jak jsem již uvedla, výše daní je velmi silný politický nástroj a vždy bude hrát velkou roli sociální smýšlení zákonodárců. Dále je pak úkolem ekonomů zanalyzovat stav ekonomiky a definovat cíle, jichž se má dosáhnout. Je zřejmé, že vzhledem k množství faktorů, které mají na sazbu daně vliv, nikdy nedojde k jednoduché shodě.

Z hlediska jednoduchosti daňového systému je ovšem jednoznačné, že rovná sazba daně je příznivější.

8.3.3 Pojistné

Složitostí v oblasti hrazení zdravotního a sociálního pojištění je více. Tu první jsem avizovala již v předchozí části práce, a sice fakt, že platba pojistného je rozdělena mezi zaměstnance a zaměstnavatele. Pojištění se připisuje na účet dané fyzické osoby a to že se rozdělí mezi zaměstnance a zaměstnavatele výsledné náklady na práci nezmění. Pokud má zaměstnanec dostat hrubou mzdu 20 000 Kč, musí mít zaměstnavatel na daného pracovníka 26 800 Kč. Zaměstnavatel pak za zaměstnance odvede pojistné ve výši 6 800 Kč a zaměstnanec 2200 Kč. Celková výše sociálního a zdravotního pojištění tak dohromady za daného pracovníka činí 9000 Kč. Nevidím rozumný důvod, proč by se mělo pojistné mezi zaměstnance a zaměstnavatele dělit. Je to podle mého názoru pouhé zesložnění systému, jehož cílem je skrýt před poplatníky celkovou výši pojistného.

Z toho důvodu bych platbu pojistného sjednotila a opět uvedla, že bych se přiklonila k modelu č. 2, který jsem v této práci popsala. Náklady zaměstnavatele na daného pracovníka by se nijak nezvýšily, výsledná čistá mzda také ne a systém by se pouze zjednodušil.

Druhý faktor, který v oblasti hrazení pojistných plateb, systém komplikuje, je fakt, že plátce daně musí pro splnění všech odvodových povinností přijít do styku s minimálně třemi institucemi.

Těmi je finanční úřad pro uhrazení daně z příjmů, správa sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovna. Těch, jak už jsem zmínila je v České republice sedm. Každý úřad vyžaduje jiný formulář a termín, do kterého se musí formulář odevzdat.⁵⁰ To vše je poměrně administrativně náročné, a proto je zde snaha vytvořit jedno inkasní místo, které by všechny výše zmíněné instituce pro plátce sjednotila pod jednu střechu.

Jedno inkasní místo

Jedno inkasní místo má být sjednocené výběrní místo pro daně, clo a pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Není cílem vytvoření nového úřadu, ale z institucionálního hlediska dojde pouze k převedení některých kompetencí na stávající finanční orgány. Vznikne tak orgán, který bude v kontaktu se všemi plátcí a poplatníky, a bude vyměřovat a inkasovat platby do státního rozpočtu.⁵¹

Počátky jednoho inkasního místa sahají až do roku 2006, kdy byl ministerstvem financí schválen materiál s názvem „*Záměr sloučení výběru daní, cel a pojistného na veřejnoprávní pojištění*“. Následně v roce 2007 vláda vyslovila souhlas se sloučením orgánů daňové, celní a pojistné správy.⁵²

Zpráva světové banky popisuje důvody pro zavedení jednoho inkasního místa následovně:

⁵⁰ *Česká televize: Reportáž* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1757608-jednotne-inkasni-misto-nikde-nku-zjistuje-kam-zmizely-tri-miliardy>.

⁵¹ *Ministerstvo financí: Studie proveditelnosti, str.13* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/jedno-inkasni-misto/studie-proveditelnosti>.

⁵² *Ministerstvo financí: Základní informace o jednom inkasním místě* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/jedno-inkasni-misto/zakladni-informace>.

„V posledních letech došlo k velkým reformám správy příjmů na celém světě. Vyžádala si je skutečnost, že správy příjmů musí být schopny předvídat a přizpůsobovat se změnám podnikatelského prostředí a metod, globalizaci a inovacím komunikační a informační technologie. Jedním z klíčových cílů většiny moderních systémů správy příjmů byla schopnost vybírat příjmy jak účinně, tak efektivně. Vláda České republiky byla znepokojena tím, že náklady na inkaso příjmů i náklady daňových poplatníků na plnění předpisů se řadí k nejvyšším v Evropě. Hlavním problémem vlády byla udržitelnost finančního základu systémů sociálního zabezpečení a spolehlivost mechanismu výběru příjmů. Nejsou-li inkasní systémy spolehlivé, stává se efektivní krytí závažnou obtíží a může se v nich začít vyskytovat problém černých pasažérů. Jednotlivci mohou do systému vstupovat, aniž by zaplatili svou povinnou část příspěvků, čímž se systém stává finanční zátěží. Stejně jako vlády v mnoha ostatních zemích i česká vláda hledala způsoby, jak zlepšit systém výběru příjmů a současně učinit dobrovolné plnění předpisů pro daňové poplatníky a plátce příspěvků atraktivnější. Hlavním předpokladem této vize je základní ochota českých občanů plnit své daňové povinnosti správně, pokud není zátěž čestných daňových poplatníků spojená s plněním předpisů vysoká. Vize předpokládá, že JIM bude nástrojem podpory dobrovolného plnění předpisů.“⁵³

Výhody ze zavedení jednoho inkasního místa by měly plynout jak pro stát, tak pro poplatníky. Patrné je to z níže uvedené tabulky, která uvádí tři základní cíle tohoto projektu.⁵⁴

Cíl	Na straně státu	Na straně poplatníků
Zlepšení účelnosti	Usnadnění správy a především vymáhání stejného objemu daní a poplatků.	Menší pracnost a složitost vykazování na straně poplatníků.
Zlepšení výběru daní a poplatků	Zkvalitnění a vyšší specializace vymáhání, lepší provázanost, vzájemná kontrola údajů apod.	Větší ochota plátců plnit své závazky při jednodušším systému a klientském přístupu, menší pravděpodobnost chyb, zapomínání apod.

⁵³ Zpráva č. 47984-CZ, Česká republika, zpráva o vizi a strategii pro integrovanou správu příjmů, duben 2009.

⁵⁴ Ministerstvo financí: Studie proveditelnosti Jednoho inkasního místa akceptována dne 7.10.2011 [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/jedno-inkasni-misto/studie-proveditelnosti>.

Snížení nákladů	Snížení nákladů na výběr a vymáhání, i na správu množství účtů, duplicitních informací, chybných plateb apod.	Především snížení nákladů na komunikaci a platby několika orgánům.
------------------------	---	--

Zdroj: Studie proveditelnosti, viz. poznámka č. 53

Konkrétnější popis jednotlivých cílů je v následující tabulce:

Oblast cílů JIM	Popis cíle
Zlepšení účelnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Snížení zátěže spojené s plněním předpisů a správních nákladů. • Vybudování funkční organizace se segmentací klientů.
Zlepšení účinnosti vymáhání a pobídek k dobrovolnému placení	<ul style="list-style-type: none"> • Posun od kultury kontroly ke kultuře služeb vedoucí ke zlepšení služeb pro daňové poplatníky. • Začlenění celostátně integrované analýzy rizik jako základu pro daňovou kontrolu a vymáhání. • Snadnější stanovení (vyčíslení) daně plátcí. • Efektivnější práce s přeplatky, resp. nedoplatky
Zjednodušená a racionalizovaná správa příjmů	<ul style="list-style-type: none"> • Větší specializace a funkční zaměření. • Větší transparentnost správy příjmů. • Zavedení strategického řízení organizace. • Zjednodušení daňových zákonů a formulářů.
Kvalifikované pracovní síly jako klíčové aktivum JIM	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikované a motivované pracovní síly. • Nábor a výběr založený na nových klíčových kompetencích.
Omezení kontaktu mezi plátcem a orgány správy příjmů	<ul style="list-style-type: none"> • Posun od geografického k funkčnímu zaměření. • Centralizované zpracování podání, plateb a účetnictví.
Plné využívání informačních technologií	<ul style="list-style-type: none"> • Agentura pro správu příjmů v čele plného využívání elektronické státní správy (e-Government). • Větší míra využívání elektronických podání a elektronického zpracování. • Řízení rizik za pomoci informačních systémů. • Efektivní přístup příslušných orgánů k údajům (např. ČSSZ, zdravotní pojišťovny atd.) • Bezpečný přístup daňových poplatníků a plátců pojistného k vlastním údajům.

Zdroj: Studie proveditelnosti, viz. poznámka č. 53

Pro zjednodušení systému a efektivní výběr daní, jehož snahou je co největší „uživatelská vstřícnost“, je zavedení jednoho inkasního místa velmi dobrý nápad.

Ve studii proveditelnosti, ze které jsem čerpala i dvě výše uvedené tabulky, se lze dále dočíst, že v současné chvíli (studie je z roku 2011) se činnosti, která by měla být sjednocena, věnuje 17 085 pracovníků. Pokud by byl zachován plánovaný postup elektronizace, došlo by k ušetření 2 846 pracovních míst. Dále studie identifikovala náklady na realizaci projektu ve výši necelých 3 miliard. To by ovšem mělo být kompenzováno úsporami, které systém zavede. Návratnost nákladů na realizaci projektu je podle studie 5 let.⁵⁵

Zákonnou podobu dostalo jedno inkasní místo zákonem č. 458/2011 Sb., o zřízení jednoho inkasního místa, jehož klíčová ustanovení měla vejít v účinnost k 1. 1. 2015. Bohužel byl tento zákon ale mnohokrát novelizován a k realizaci jednoho inkasního místa stále nedošlo. Podle slov současného ministra financí Andreje Babiše, nebyl projekt dostatečně připraven.⁵⁶

Zůstává tedy otázkou, kdy k realizaci jednoho inkasního místa dojde. Vzhledem k vynaložení nemalých finančních prostředků, které jsou mimochodem v současné chvíli předmětem zkoumání Nejvyššího kontrolního úřadu,⁵⁷ můžeme doufat, že realizace projektu bude dříve či později zdárně dokončena.

8.3.4 Mechanismy snížení výsledné daně

Poslední významný faktor, který danění příjmů ze závislé činnosti komplikuje, jsou mechanismy snížení výsledné daně. Zde je ale otázkou, do jaké míry se dá současné nastavení změnit. Snahou stanovení výše daně z příjmů je její individualizace, která přihlédne k individuálním platebním schopnostem a sociálním okolnostem, které mají vliv na výši poplatníkových životních potřeb. Pokud se podíváme na dva poplatníky, kteří mají stejný příjem, ale jeden z nich pečuje o nezaopatřené dítě, bude jeho schopnost platit daň podstatně nižší.

⁵⁵ *Ministerstvo financí: Studie proveditelnosti Jednoho inkasního místa akceptována dne 7.10.2011, str. 14* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/jedno-inkasni-misto/studie-proveditelnosti>.

⁵⁶ *Česká televize: Reportáž* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1757608-jednotne-inkasni-misto-nikde-nku-zjistuje-kam-zmizely-tri-miliardy>.

⁵⁷ *Česká televize: Reportáž* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1757608-jednotne-inkasni-misto-nikde-nku-zjistuje-kam-zmizely-tri-miliardy>.

Tento fakt zákon zohledňuje formou slev na dani, které ale systém samozřejmě znehledňují. Zde je tedy na místě, položit si otázku, zda je pro nás přednější individualizace daně, nebo jednoduchost systému. Najít jednoznačnou odpověď rozhodně není lehké.⁵⁸

V souvislosti s tím bych před samotným závěrem práce ještě ráda zmínila koncept takzvané negativní daně z příjmů. Autorem této myšlenky je britská politička ze 40. let Juliet Rhysová-Williamsová a nápad byl později rozvinut americkým ekonomem Miltonem Friedmanem.

Koncept stojí na myšlence základního minimálního příjmu, a při příjmu pod touto hranicí poplatníci neplatí žádnou daň, ale je jim vyplácena negativní daň, tedy dávka. Ostatní dávky by v nejužším pojetí byly zrušeny.

Výše daně se tedy vypočte následovně: (skutečný příjem – minimální příjem) * sazba daně. Pokud bude náš příjem větší, než minimální příjem, vyjde nám kladná hodnota a procenta z ní odvedeme jako daň. Pokud nám vyjde hodnota záporná, vynásobíme ji stejnými procenty a tato záporná částka odpovídá tzv. negativní dani, tedy dávce, kterou poplatník od státu obdrží.⁵⁹

Konkrétně by tedy výpočet při stanovení minimálního příjmu 20 000 Kč a sazby 15 % vypadal následovně:

Příjem (v Kč)	Výpočet	Daň (v Kč)	Dávka (v Kč)	Celkový příjem (v Kč)
0	$(0 - 20\,000) * 0,15$	0	3000	3000
5000	$(5000 - 20\,000) * 0,15$	0	2250	7250
15 000	$(15\,000 - 20\,000) * 0,15$	0	750	15 750
15 500	$(15\,500 - 20\,000) * 0,15$	0	540	16 040
20 000	$(20\,000 - 20\,000) * 0,15$	0	0	2 0000
21 000	$(21\,000 - 20\,000) * 0,15$	150	0	20850

Zdroj: vlastní výpočet

⁵⁸ VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-388-3.

⁵⁹ FRIEDMAN, Milton. *Kapitalismus a svoboda*. Přeložil Jiří JONÁŠ. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-33-4.

Na uvedeném výpočtu je hezky vidět, že poplatník má stále motivaci navyšovat svůj příjem svou vlastní prací. Nemůže se tedy stát, že by pro něj bylo výhodnější čerpat dávku a zachovat si nízký příjem, protože by při navýšení svého příjmu prací překročil hranici pro nárok na dávku a ve výsledku by byl jeho celkový příjem nižší.

Tento systém byl mnoha ekonomy diskutován, zatím ale nedošlo k jeho implementaci v žádném státě.⁶⁰ Nezmiňuji ho zde tedy proto, že bych navrhovala jeho zavedení, ale pouze jako ukázkou další možnosti, jak by šel možná systém danění zjednodušit.

⁶⁰ *Negativní daň z příjmu* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Negativn%C3%AD_da%C5%88_z_p%C5%99%C3%ADjmu.

ZÁVĚR

Tato práce si kladla za cíl přehledně popsat mechanismus danění příjmů ze závislé činnosti a následně systém zhodnotit, se snahou představit návrh řešení některých problémů.

Popis systému fungování danění příjmů ze závislé činnosti je obsahem mnohých textů. Nicméně vzhledem k častým změnám zákona o daních z příjmů a pro ucelenost práce, bylo nezbytné věnovat se i v této práci základním prvkům, týkajícím se daně z příjmů. V úvodu práce jsem proto vymezila základní pojmy jako daň, daňový subjekt, objekt, sazba a daňový základ.

Dále jsem charakterizovala daň z příjmů fyzických osob obecně, včetně jejích konstrukčních prvků. Ve zbytku práce se již zaměřuji pouze na daň z příjmů ze závislé činnosti, které tvoří téměř 90 % celkového výnosu daní z příjmů fyzických osob.

Je zde popsán předmět daně, spolu s tím, co předmětem je a co není, subjekt daně, sazba a základ daně. Základu daně je věnován v práci poměrně značný prostor především v rámci popisu konceptu takzvané „superhrubé mzdy“.

Kromě historie nastiňuji možný vývoj superhrubé mzdy. Mapuji důvody pro její zavedení a politické tendence týkající se jejího dalšího osudu. Vzhledem k tomu, že základ daně pro výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti je uměle navyšován, není možné říci, že by sazba daně 15 % odpovídala reálné míře zdanění. Reálná míra činí 20,1 %. V souvislosti s tím se práce věnuje výpočtu celkové míry zdanění příjmů ze závislé činnosti, který v sobě zahrnuje i odvody pojistného, zastropování pojistného na sociální zabezpečení, slevu na dani na poplatníka a solidární přírážku. S ohledem na veškeré uvedené faktory není možné říci přesnou hodnotu celkové míry zdanění příjmů ze závislé činnosti, neboť se hodnota mění ve vztahu k výši příjmů. Míra zdanění je znázorněna na grafu na konci kapitoly 4.4.

Následně zodpovídám otázku, jaký charakter má pojistné, o které je rozšiřován základ daně. Zda má charakter daňový či nikoliv. Porovnávám jednotlivé znaky daně se znaky pojistných plateb. Ani u zdravotního pojištění, ani u pojistného na sociální zabezpečení není odpověď jednoznačná. Obě platby v sobě zahrnují několik znaků typických pro daň, zároveň ale nenaplní všechny. Není tedy jasné, k čemu se přiklonit. Obecně je pro tyto pojistné platby poměrně výstižný termín kvazidaň, se kterým se můžeme v literatuře setkat.

Dále v práci systematicky popisují a řadím mechanismy, které snižují výslednou daň. V této kapitole jsou zahrnuta i plnění, která nejsou předmětem daně, příjmy osvobozené od daně, dále pak nezdanitelná část základu daně, slevy na dani a daňová zvýhodnění.

Nedílnou součástí práce je také popis obou způsobů odvedení daně - formou zálohy na daň, nebo srážkou daně. Opomenout jsem nemohla ani pokyny generálního finančního ředitelství řady D. Jedná se metodické normativní předpisy, jejichž cílem je usnadnit orientaci v daňových zákonech a nastavit pravidla pro finanční správu.

V práci jsem došla k závěru, že systém není příliš jednoduchý a rozhodně skýtá prostor pro změny, které také nastiňuji. Například jsem navrhla čtyři varianty pro vytvoření základu daně. Vždy je ovšem nutné položit si základní otázku, co se danou změnou sleduje. Na tuto otázku je potřeba odpovědět upřímně. Zda je cílem politicky přijatelná změna, která zachová co největší výnosy do státního rozpočtu, utajené pod rouškou složitosti systému, nebo upřímná snaha systém danění práce opravdu zjednodušit a podstoupit v první chvíli vlnu nevole, ze strany poplatníků, kterým se celý systém odhalí. Zda je cílem sociální solidarita, nebo systém, ve kterém každý odpovídá sám za sebe. Variant je mnoho, nicméně volba mezi nimi je politická, nikoliv právní otázka.

Problematika danění příjmů je vnímána natolik složitě, také vzhledem k tomu, že vzdělávací systém tomuto tématu nevěnuje žádný prostor. Pokud by studenti byli s fungováním danění příjmů seznámeni již na středních školách, daňová gramotnost by značně vzrostla a zákonodárci by si mohli dovolit nechat systém trochu složitější, protože by mu poplatníci více rozuměli.

Do budoucna bych tedy výuku základů danění příjmů viděla jako ekonomicky výhodné řešení a to i s ohledem na slova Benjamina Franklina, který řekl, že „*Na tomto světě není nic jistého mimo smrt a placení daní.*“

ZDROJE

Tištěné zdroje

- BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana a kol. Finanční právo. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7
- BOHÁČ, Radim. Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5, str. 202
- BRYCHTA, Ivan, VYCHOPEŇ, Jiří, STROUHAL, Jiří, a Ivana PILAŘOVÁ. Daň z příjmů .: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2015. Praha: ASPI, 2015-. Meritum (ASPI)
- FRIEDMAN, Milton. Kapitalismus a svoboda. Přeložil Jiří JONÁŠ. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-33-4
- GRUŇ, Lubomír. Finanční právo a jeho instituty. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-745-4, s. 96-97
- KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-86395-84-7, str. 16
- PELC, Vladimír. Zákon o daních z příjmů. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 16, § 2. ISBN 978-80-7400-364-6
- PELC, Vladimír. Zákon o daních z příjmů. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2012, str. 973, § 36. ISBN 978-80-7400-364-6
- PELC, Vladimír. Daně z příjmů: s komentářem .. Olomouc: ANAG, 2012. Daně (ANAG)
- VANČUROVÁ, Alena. Zdanění osobních příjmů. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-388-3.
- Zpráva č. 47984-CZ, Česká republika, zpráva o vizi a strategii pro integrovanou správu příjmů, duben 2009

Elektronické zdroje

- Přehled státního rozpočtu [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>
- Programové prohlášení vlády [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20780>
- Reforma veřejných financí: prezentace [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/reforma-verejnych-financi-2007-2010/zakladni-informace-k-rvf>
- Statistiky OECD [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AWCOMP>

- Kokeš Marian, Vánoční vrchol českého zákonodárského kutilství [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Marian-Kokes-Vanocni-vrchol-ceskeho-zakonodarneho-kutilstvi-260549?beta=up>
- Votava Václav, Jak to bude se superhrubou mzdou? [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://prvnizpravy.parlamentnilisty.cz/sloupky/jak-to-bude-se-superhrubou-mzdou/>
- Braunová, Veronika. Je superhrubá mzda skutečně superhrubý, světově nestandardní omyl?: Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. [online]. 2010 [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: https://www.vse.cz/vskp/26273_je_superhruba_mzda_skutecne_superhruby_svetove_nestandardni_omyl
- KPMG, Východoevropané mají výrazně nižší daň z příjmů fyzických osob, než lidé v západní Evropě. [online] [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/cz/cs/issuesandinsights/articlespublications/press-releases/stranky/vychodoevropane-maji-nizsi-dan-z-prijmu-nez-zapadni-evropa.aspx>
- PWC. Navigating new territory Internationally Mobile Employees, str. 19 [online]. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/hr-international-assignment-services/assets/hungary-folio.pdf>
- Reakce ministra financí Andreje Babiše na výtky Miroslava Kalouska [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2016/reakce-andreje-babise-24266>,
- Jak vláda slíbila zrušit to, co bylo zrušeno a naopak to vzkřísila [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: http://www.top09.cz/files/soubory/priloha-prezentace-superhruba-mzda_1586.pdf
- Darujte krevní plasmu [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.caraplasma.cz/darujte-krevni-plazmu/>
- Penzisté vyhráli. Stát jim vrátí slevu na dani, o niž přišli za nečase [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: Penzisté vyhráli. Stát jim vrátí slevu na dani, o niž přišli za Nečase Zdroj: http://ekonomika.idnes.cz/stat-vrati-duckodcum-slevu-na-dani-za-rok-2013-fky-/ekonomika.aspx?c=A141007_225601_ekonomika_mlb
- Informace od finanční správy [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/2013/informace-k-priznani-slevy-na-dani-pracu-1182>
- Finanční správa: Dotazy a odpovědi k uplatňování slevy na dani pro starobní důchodce [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/dane/dan-z-prijmu/dotazy-a-odpovedi/casto-kladene-dotazy-sleva-na-dani-pro-starobni-duckodce-5391>
- Nový pokyn k dani z příjmů D – 22 a povinnost se jím řídit [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/novy-pokyn-k-dani-z-prijmu-d-22-a-povinnost-se-jim-ridit/>
- Pokyny řady D [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.smartech.cz/pokyny-rady-d/>

- Pokyn č. D-6 aneb důležité změny ve výkladu zákona o daních z příjmů [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d37541v47437-pokyn-c-d-6-aneb-dulezite-zmeny-ve-vykladu-zakona-o-danich-z/>
- PWC report [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/about-the-report.html>
- Overall ranking and data tables [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/overall-ranking-and-data-tables.html>
- Time to prepare and pay taxes [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.DURS>
- Doporučení Rady [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_czech_cs.pdf
- Seznam zdravotních pojišťoven [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/zdravotni-pojistovny_945_839_1.html
- Progresivní nebo "rovná" daň - ekonomické i politické dilema [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/868>
- Česká televize: Reportáž [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1757608-jednotne-inkasni-misto-nikde-nku-zjistuje-kam-zmizely-tri-miliardy>
- Ministerstvo financí: Studie proveditelnosti, [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/jedno-inkasni-misto/studie-proveditelnosti>
- Ministerstvo financí: Základní informace o jednom inkasním místě [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/jedno-inkasni-misto/zakladni-informace>
- Negativní daň z příjmu [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Negativn%C3%AD_da%C5%88_z_p%C5%99%C3%ADjmu

Zákony, podzákoné předpisy, důvodové zprávy

- Ministerstvo financí: Pokyn GFŘ D-22 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, č. 8/2015 Fz
- Ministerstvo financí: Pokyn GFŘ D-285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti
- Ministerstvo financí: Pokyn GFŘ D-324 k výkladu pojmu „bytové potřeby“ pro účely uplatnění úroků z úvěrů jako nezdánitelné části základu daně z příjmů fyzických osob
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů, č. 261/2007 Dz

- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 458/2011 Sb. o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů, č. 458/2011 Dz
- zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 589/1992 Sb. České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 592/1992 Sb. České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ve znění pozdějších předpisů

Ostatní

- Telefonický rozhovor s pracovníkem Oborové zdravotní pojišťovny, dne 2. 6. 2016

Příloha č. 1

Níže je podrobně rozepsán výpočet reálné míry zdanění při zohlednění slevy na dani na poplatníka, solidární přírážky a zastropování odvodu pojistného na sociální zabezpečení, které hradí zaměstnanec.

Zdrojový kód výpočtu v jazyce JavaScript:

```
var danZPrijmu = 0.15; //d
var socialni = 0.065; // s
var zdravotni = 0.045; //z
var zamestnavatel = 0.34; //a
var slevaNaPoplatnika = 2070; // měsíčně //l
var prumernaMzda = 27007; // p
var solidarniNasobek = 4; // měsíčně (48 násobek ročně) //n
var solidarni = 0.07; //o

function hrubaProcent() {
    return 1 / (1 + zamestnavatel);
}

function danBezSlev() {
    return danZPrijmu + hrubaProcent() * (socialni + zdravotni +
zamestnavatel);
}

function danSeSlevou(superhruba) {
    return danBezSlev() - Math.min(slevaNaPoplatnika / superhruba,
danZPrijmu);
}

function danSolidarni(superhruba) { var hruba = superhruba / (1 +
zamestnavatel); var castka = solidarni * (hruba - solidarniNasobek *
prumernaMzda); var procenta = castka / hruba; return Math.max(procenta, 0);
}

function danSeSolidarniPrirazkou(superhruba) {
    return danSeSlevou(superhruba) + danSolidarni(superhruba);
}

function maximalniSocialniCastka() {
    return socialni * prumernaMzda * solidarniNasobek;
}

function slevaNadStrop(superhruba) {
    var socialniNadStrop = hrubaProcent() * superhruba * socialni -
maximalniSocialniCastka();
    var procenta = socialniNadStrop / superhruba;
    return Math.max(procenta, 0)
}

function danCelkem(superhruba) {
    return danSeSolidarniPrirazkou(superhruba) - slevaNadStrop(superhruba);
}
var minimalni = 9900;
```

```
for (superhruba = minimalni*(1+zamestnavatel); superhruba <= 310000;
superhruba += 1000) {
  console.log(superhruba + ', ', danCelkem(superhruba));
}
```

Výpočet celkového zdanění odpovídá následující rovnici (:

$$f(d, s, z, a, l, p, n, o, m) = d + (1/(1 + a)) * (s + z + a) - \min(l/m, d) + \max((o * (m - n * p))/m, 0) - \max(((1/(1 + a)) * m * s - s * n * p)/m, 0)$$

Příloha č. 2

Podrobný rozpis hodnocených kritérií v České republice ve studii společnosti PricewaterhouseCoopers.

Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Time (hours)	Statutory tax rate	Tax base	Total tax rate (% of profit)	Notes on TTR
Social security contributions	1	online	217	21.5 %	gross salaries	24.25	
Health Insurance	1	online		9 %	gross salaries	10.15	
Corporate income tax	1	online	94	19 %	taxable profit	9.53	
Sickness insurance	0	jointly		2.3 %	gross salaries	2.59	
Property transfer tax	1			4 %	sale price	2.42	
Unemployment contribution	0	jointly		1.2 %	gross salaries	1.35	
Road tax	1	online		fee scale	depending on type of vehicle	0.12	
Real estate tax	1			fee scale and scheme with coefficients	property area	0.01	
Value added tax (VAT)	1	online	94	21 %	value added	0.00	not included
Fuel tax	1				included into the fuel price	0.00	small amount
Employee paid - Social security contributions	0	jointly		11 %	gross salaries	0.00	withheld
Totals:	8.00		405.00			50.4	

Notes:

Name of taxes have been standardized. For instance income tax, profit tax, tax on company's income are all named corporate income tax in this table.

The hours for VAT include all the VAT and sales taxes applicable.

The hours for Social Security include all the hours for labor taxes and mandatory contributions in general.

Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic/paying-taxes/>.

Příloha č. 3

Dotazník „VÍTE JAK SE DANÍ VAŠE PRÁCE?“

Vzhledem k často zaznívajícím snazím zákonodárců systém danění práce zjednodušit, rozhodla jsem se udělat malý průzkum mezi zaměstnanci a zjistit, jak moc je pro ně systém danění práce složitý.

Cílem dotazníku bylo tedy zjistit, jak zaměstnanci rozumí danění své mzdy.

Dotazník je dostupný skrze internetový odkaz <https://goo.gl/KOEs7R> a rozšiřován byl pomocí facebooku a přímého kontaktování zaměstnanců přes emailovou adresu.

Celkový počet respondentů je v době odevzdání této práce 218.

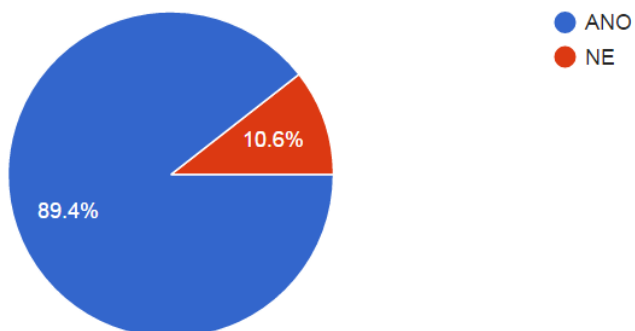
Bohužel se mi nepodařilo získat odpovědi od vzorku, ve kterém by stejnou mírou byli zastoupeni jak absolventi vysokých škol, tak absolventi pouze středních škol či odborných. 57 % tvoří respondenti, kteří dostudovali vysokou školu, je tedy nutné při pohledu na výsledky brát zřetel na to, že více než polovina respondentů je nadprůměrně vzdělaná.

Přesto, že dotazník nenaplnuje kritéria kvalitního sociologického výzkumu, alespoň malý obrázek si podle něj udělat můžeme.

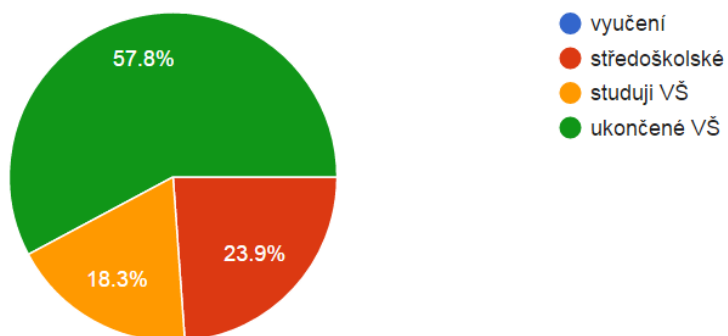
Systém danění mzdy je pro většinu dotázaných více či méně složitý a pouhá pětina dotázaných se domnívá, že mu naprosto rozumí. Z odpovědi na otázku kde se ale znalost systému projevuje, je patrné, že tomu nerozumí ani těch zmíněných dvacet procent dotázaných, neboť správně odpovědělo na otázku č. 7 pouze 12 %.

Pozitivně pak vnímám odpověď na otázku poslední, která se ptá na míru zájmu o porozumění problematice. Nadpoloviční většina respondentů uvádí, že by o problematiku měla zájem, kdyby nebyla tak složitá. Nemůžeme tedy říci, že by bylo zaměstnancům lhostejné, jak se jejich práce daní, stačilo by jen, kdyby byl systém méně složitý.

1) Jste zaměstnaný/á (případně pracujete na DPČ)?

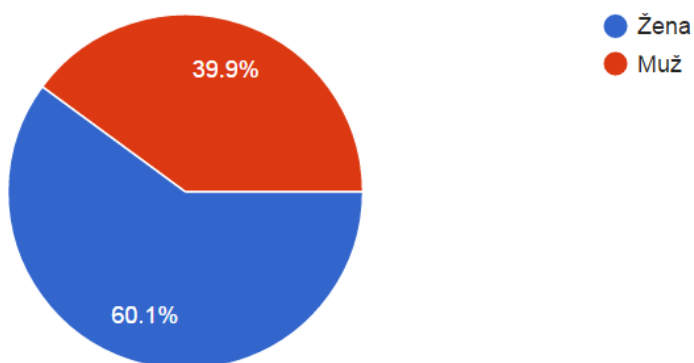
2) Jaké je Vaše vzdělání?

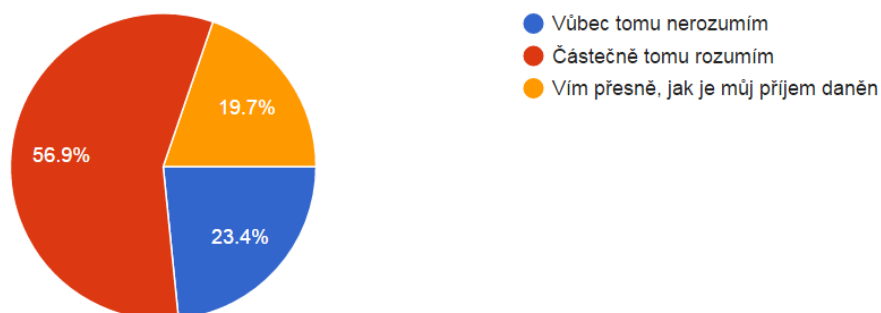
3) Jaký je Váš věk?

Průměrný věk respondentů je 37,8 let.

4) Vaše pohlaví?

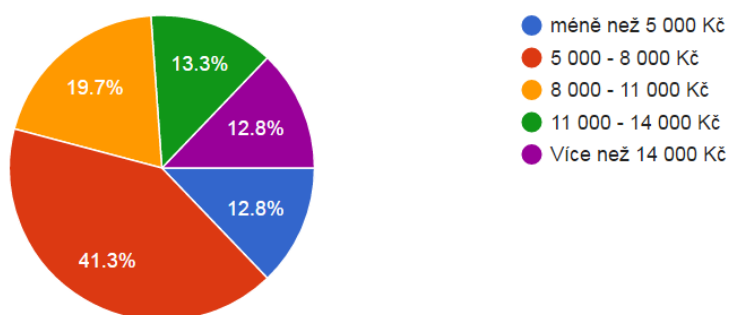
5) Máte pocit, že rozumíte danění svého příjmu?

6) Jak vysoká je v ČR sazba daně z příjmů fyzických osob?

Sazbu 15 % uvedlo 104 respondentů z 218, což odpovídá 47 %.

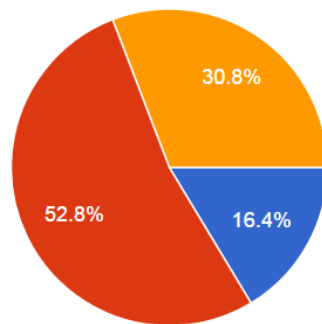
7) Zaměstnanec, který má jediného zaměstnavatele, u kterého pracuje na plný úvazek, dostane na účet 20 000 Kč čistého. Máte představu, kolik peněz zaměstnavatel v takovém případě za zaměstnance odvede do státní kasy? (včetně pojistných plateb)

8) Zkuste prosím popsat pojem SUPERHRUBÁ MZDA?

Správnou odpověď uvedlo 135 respondentů, což odpovídá 61 %.

9) Je pro Vás důležité rozumět danění vaší práce?

- Není to pro mě důležité. Zajímá mě, kolik peněz dostanu na účet a více mě nezajímá.
- Je to pro mě důležité, ale systém je na mě moc složitý, takže tomu moc nerozumím.
- Je to pro mě důležité a věnuji energii tomu, abych tomu porozuměl.

Resumé

Zdaňování příjmů ze závislé činnosti

Tato práce se věnuje systému danění příjmů ze závislé činnosti. První část práce popisuje důležité pojmy, jejichž znalost je nezbytná pro pochopení systému danění příjmů ze závislé činnosti. Systematicky tedy nejprve objasňují pojem daň, dále se věnují konstrukčním prvkům daně, daním z příjmů obecně a až následně, v další části práce, je možné věnovat se přímo danění příjmů ze závislé činnosti.

Práce se snaží komplexně pojmut všechny instituty, jejichž znalost je nezbytná pro správný výpočet a odvedení daně z příjmů ze závislé činnosti. Značný prostor práce je věnován daňovému základu, a efektivní míře zdanění.

Po popisu výše uvedeného si práce klade za cíl systém zhodnotit a zamyslet se nad možnostmi jiného řešení některých institutů. Konkrétní návrh práce přináší v oblasti vytvoření daňového základu pro výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti.

Práce dochází k závěrům, že systém zdanění příjmů ze závislé činnosti je značně složitý. Pro jeho zjednodušení je ovšem nezbytné zodpovědět si otázku, co by bylo cílem případných změn. Zda zachování daňových výnosů pod rouškou složitosti, zjednodušení systému spolu se snížením daňové zátěže nebo zachování daňových výnosů a upřímná snaha systém zjednodušit, která by sebou samozřejmě nesla značné politické riziko ve formě nevole daňových poplatníků, kterým by byla odhalena skutečná výše odvedených daní.

Dále práce poukazuje na fakt nedostatečné výuky daňového systému ve školách. Případná změna zde by pak zákonodárcům umožnila ponechat systém složitější, protože by mu poplatníci více rozuměli.

Klíčová slova: daň, závislá činnost, superhrubá mzda, efektivní míra zdanění

Resumé

Taxation of income from employment

This diploma thesis deals with the system of taxation of income tax. First part of this work describes important terms necessary for understanding the tax system.

Systematically at first I describe the term of tax, than I describe the structural elements of tax, income tax in general and after that I can describe the taxation of income from employment.

This thesis tries to comprehensively deal with all institutes, whose knowledge is important for the right calculation of the tax and the right tax payment. Considerable space in this work dedicates to the tax base and the effective tax rate.

After describing what I have mentioned above, this thesis aims to assess the tax system and think about some other solutions. This thesis comes with a specific proposal in the area of defining the tax base.

The conclusion of this thesis is that the tax system is very complicated. If we would like to make it easier, it is necessary to ask ourselves what should be the goal of the changes. Whether the result should be the same tax revenue, covered by the system complexity, simplifying the system and lower tax revenue, or maintaining the current tax revenue and sincere effort to simplify the system.

Furthermore the thesis points out the fact, that schools should include some basic tax literacy into their curriculum. Then the tax system could stay so complicated and people would understand it better.

Keywords: tax, income from employment, “supergross wage”, effective tax rate